

ความกลัวของเด็กไทย

รายงานการวิจัยฉบับที่ ๖

ของ

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

6/2509

สบ.

ร.1

ความกลัวของเด็กไทย

รายงานการวิจัยฉบับที่ ๒

ของ

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

๒๔๖๕

คำนำ

ในปลาย พ.ศ. ๒๕๐๓ สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าวิจัยเด็กได้กำหนดโครงการวิจัยชนโครงการหนึ่ง เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กไทย โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการระยะยาวและมีขอบข่ายกว้างขวางมาก กำหนดที่จะกระทำในหมู่บ้านชนบท ๔ แห่ง โดยคำนึงถึงลักษณะเชิงภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์ ในปัจจุบันสถาบันได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว ๓ แห่ง คือ หมู่บ้านในภาคกลาง ได้แก่ หมู่บ้านในตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หมู่บ้านพรานหมอน ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านในภาคเหนือ ได้แก่ หมู่บ้านอุ้ม ตำบลหลัว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ รายงานการวิจัยเรื่องความกลัวของเด็กไทยฉบับนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการค้นคว้าวิจัยที่ดำเนินการในหมู่บ้านทั้งสามแห่งดังกล่าวแล้ว

ผลของการวิจัยเรื่องความกลัวนี้ จะแสดงให้เห็นว่าเด็กไทยในวัยเริ่มเข้าโรงเรียนในหมู่บ้านชนบทของเรานั้น มีความกลัวในสิ่งใดบ้างในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน เพราะเหตุไรจึงกลัวสิ่งเหล่านั้น และเมื่อถึงแก่ความกลัวจนแล้ว มีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างไรบ้าง ในการเสนอผลข้อมูลได้แสดงเปรียบเทียบลักษณะความกลัวของเด็กไทยในหมู่บ้านชนบทเหล่านั้น และของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเป็นเด็กในจังหวัดพระนครไว้ด้วย ผลของการวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ความเชื่อและการปฏิบัติของผู้ใหญ่ ตลอดจนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยทั่วไป มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความกลัวและการแสดงออกของเด็กอย่างไรบ้าง สถาบันหวังว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่นักการศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนบิดามารดาและผู้ปกครองของเด็กตามสมควร

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยความมานะอุตสาหะของอาจารย์อำไพ อินฟ้าแสง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานมาตั้งแต่ต้นโดยเป็นผู้รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และเขียนรายงานฉบับร่างจนเสร็จ แต่ในระหว่างแก้ไขปรับปรุง น.ส. อำไพ อินฟ้าแสง ได้วิทยุทุนไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ สถาบันจึงให้ คร. สมพร บัวทอง เป็นผู้แก้ไขปรับปรุงรายงานจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

สถาบันใคร่ขอขอบคุณคณะครูในโรงเรียนในหมู่บ้านทั้งสามแห่งที่กล่าวข้างต้น ตลอดจน
ชนบคกลอน ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งแก่สถาบัน เป็น
ผลให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จไปได้

ศาสตราจารย์ ดร. ละม้ายมาศ ศรทนต์

ผู้อำนวยการ

สารบัญ

หน้า

ที่มาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
ที่มาของการวิจัย	1
ความสำคัญของการวิจัย	2
ขอบข่ายของการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
วิธีดำเนินงาน	4
ก. กลุ่มตัวอย่าง	4
ข. การรวบรวมข้อมูล	5
ค. การวิเคราะห์ข้อมูล	6
ผลของการวิจัย	6
สิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน	6
สิ่งที่แตกต่างกันขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน	7
สิ่งที่แตกต่างกันอยู่ที่โรงเรียน	14
สิ่งที่แตกต่างกันในเวลากลางวันขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน	20
สิ่งที่แตกต่างกันในเวลากลางคืน	26
สิ่งที่แตกต่างกันมากที่สุดในโลก	31
แหล่งกำเนิดของความกลัว	33
การตอบสนองของความกลัว	39
วิธิตอบสนองของความกลัว	39
แหล่งที่เด็กเรียนรู้วิธิตอบสนองของความกลัว	45
สรุปผลและอภิปราย	50
ภาคผนวก	61

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. สิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง ทอขวากลัว่มากที่สุด ขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	9
2. จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง เกี่ยวกับ สิ่งต่าง ๆ ที่กลัวขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	12
3. สิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง ทอขวากลัว่มากที่สุด ขณะอยู่ที่โรงเรียน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	15
4. จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง เกี่ยวกับ สิ่งต่าง ๆ ที่กลัวขณะอยู่ที่โรงเรียน นอกเหนือจากสิ่งกลัวมากที่สุด คิด เป็นอัตราส่วนร้อยละ	18
5. สิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง ทอขวากลัว่มากที่สุด ขณะอยู่ที่อื่นซึ่งไม่ใช่ที่บ้านและโรงเรียน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	21
6. จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง เกี่ยวกับ สิ่งกลัวขณะอยู่นอกบ้าน นอกโรงเรียนในเวลากลางวัน นอกเหนือจาก สิ่งกลัวมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	24
7. สิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง ทอขวากลัว่มากที่สุด ในเวลากลางคืน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	27
8. จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง เกี่ยวกับ สิ่งต่าง ๆ ที่กลัวในเวลากลางคืน นอกเหนือจากสิ่งกลัวมากที่สุด คิดเป็น อัตราส่วนร้อยละ	29
9. สิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง ทอขวากลัว่มากที่สุด ในโลก คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	31
10. คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋เม้ง เกี่ยวกับแหล่ง กำเนิดของความกลัว แสดงเป็นความถี่ และอัตราส่วนร้อยละ	32

ตาราง

11.	คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง เกี่ยวกับวัยตอบ สนองความกลัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	99
12.	คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง เกี่ยวกับแหล่ง เรียนวัยตอบสนองความกลัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ	45
13.	สิ่งที่เด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง ตอบว่ากลัวมากที่สุด ขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน	68
14.	จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง เกี่ยวกับ สิ่งต่าง ๆ ที่กลัว ขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน	65
15.	สิ่งที่เด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง ตอบว่ากลัวมากที่สุด ขณะอยู่ที่โรงเรียน	68
16.	จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง เกี่ยวกับ สิ่งต่าง ๆ ที่กลัวขณะอยู่ที่โรงเรียน	70
17.	สิ่งที่เด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง ตอบว่ากลัวมากที่สุด ขณะอยู่ที่ถนนซึ่งไม่ใช่ที่ขานและโรงเรียน	78
18.	จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง เกี่ยวกับ สิ่งที่กลัวขณะอยู่นอกบ้าน นอกโรงเรียนในเวลากลางวัน นอกเหนือจาก สิ่งที่กลัวมากที่สุด	75
19.	สิ่งที่เด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง ตอบว่ากลัวมากที่สุด ในเวลากลางคืน	78
20.	จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง เกี่ยวกับ สิ่งต่าง ๆ ที่กลัวในเวลากลางคืน นอกเหนือจากสิ่งที่กลัวมากที่สุด	79
21.	สิ่งที่เด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานเหมื่อน และอูเม็ง ตอบว่ากลัวมากที่สุด ในโลก	82
22.	คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของความกลัว	84
23.	คำตอบของเด็กในหมู่บ้านพรานเหมื่อน เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของความกลัว	87

ตำรา	หน้า
24. คำตอบของเต็กในหมู่บ้านอูเม็ง เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของความกลัว	90
25. คำตอบของเต็กในหมู่บ้านนาป่า เกี่ยวกับวิหิตอบสนองความกลัว	98
26. คำตอบของเต็กในหมู่บ้านพรานเหมือน เกี่ยวกับวิหิตอบสนองความกลัว	96
27. คำตอบของเต็กในหมู่บ้านอูเม็ง เกี่ยวกับวิหิตอบสนองความกลัว	99
28. คำตอบของเต็กในหมู่บ้านนาป่า พรานเหมือน และอูเม็ง เกี่ยวกับแหล่ง เรือนวิหิตอบสนองความกลัว	102

ที่มาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ที่มาของการวิจัย

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าวิจัยเด็กมีหน้าที่ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ การวิจัยด้านจิตวิทยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการของเด็กไทย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้บริหาร การศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้จัดทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง พัฒนาการของเด็กไทยยิ่งขึ้น และจะช่วยให้การวัดการศึกษาและการอบรมสั่งสอนได้เป็นไป อย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กและสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาด้วย ในการ ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญดังกล่าวนี้ สถาบันพยายามวางโครงการวิจัยให้สอดคล้อง กับความต้องการของครูอาจารย์โดยทั่วไป กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2508 สถาบันได้สำรวจ ความคิดเห็นของครูอาจารย์ในสถานศึกษาชั้นต่าง ๆ ประมาณ 1,200 คน ว่าต้องการทราบ อะไรเกี่ยวกับเด็กบ้าง ซึ่งจะช่วยให้การอบรมสั่งสอนในโรงเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น อาศัยผลของการ สำรวจครั้งนี้ รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญการค้นคว้าวิจัยจากนานาชาติที่มาร่วมประชุมที่สถาบันในบียเอวกินันน์ สถาบันได้วาง โครงการที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพล ของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กไทยขึ้น โดยกำหนดให้เป็นโครงการระยะยาว มีหมายจะ พิจารณาศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในตัวเด็กและในสังคมที่จะช่วยส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน และเนื่องจากประเทศไทย มีสภาพเป็นสังคมชนบทเล็ก ๆ รวมกัน การดำเนินการวิจัยตามโครงการดังกล่าวนี้ จึงกำหนด กระทำในหมู่บ้านชนบท 4 แห่ง โดยคำนึงถึงลักษณะเชิงภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์ คือหมู่บ้านในภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปัจจุบันนี้สถาบัน ได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้วทั้งสิ้นแล้วจากหมู่บ้าน 8 แห่ง คือหมู่บ้านในภาคกลางได้แก่ หมู่บ้าน ในตำบลนาป่า อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่หมู่บ้าน พรานหมื่น ตำบลบ้านขาว อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านในภาคเหนือ ได้แก่ หมู่บ้านอเม็ง ตำบลยหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ขณะกำลังวิเคราะห์ข้อมูล ต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ และเขียนรายงานการวิจัยออกเผยแพร่เป็นระยะ ๆ ไป

การวิจัยตามโครงการดังกล่าวนี้มีขอบข่ายกว้างขวางมาก แหล่งสำคัญที่กำหนดสำหรับวิจัยได้แก่ตัวเด็กเอง ครอบครัวของเด็ก โรงเรียนและหมู่บ้าน ซึ่งล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กทั้งสิ้น สำหรับในค่านิยมเด็กนั้น สถาบันได้พยายามที่จะศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง อาทิเช่น บทบาทหน้าที่ของเด็กในครอบครัว ในโรงเรียน และในชุมชน เกี่ยวกับความเชื่อ อคติ ความมั่งคั่ง ความสามารถและพฤติกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็ก เป็นต้น ในบรรดาองค์ประกอบต่างๆ ในค่านิยมเด็กนั้น มีเรื่องความกลัวของเด็กรวมอยู่ด้วยเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ผลการวิจัยเรื่องความกลัวของเด็กไทยที่รายงานต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยระยะยาวเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กดังกล่าวแล้ว

ความสำคัญของการวิจัย

การที่สถาบันกำหนดเรื่องความกลัวไว้ในขอบข่ายของการวิจัยด้วยนั้น ก็เพราะความกลัวเป็นอารมณ์(emotion) อย่างหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวของเด็กเป็นอันมาก เช่นที่ทราบกันดีว่าอารมณ์ต่างๆ เป็นภาวะทางจิตใจอย่างหนึ่งซึ่งอาจช่วยเพิ่มพูนความเลิกละ ความเพิกเฉย และความพึงพอใจให้แก่ชีวิตหรืออาจเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการดำเนินชีวิตของคนเราได้โดยอารมณ์ที่ช่วยเพิ่มพูนความเลิกละและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของคนเราเป็นส่วนใหญ่ อาจเรียกได้ว่า "อารมณ์สุข" (pleasant emotions) อันได้แก่ ความสุข ความเบิกบานใจ ความเพิกเฉย ความรัก ความอยากหรืออยากเห็น เป็นต้น อารมณ์เหล่านี้เป็นอารมณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก สมควรจะได้รับการสนับสนุนเสริมสร้างให้บังเกิดขึ้น ส่วนอารมณ์อกประเภทหนึ่งมักเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการของเด็กมากกว่าเป็นผลดี อารมณ์ชนิดนี้อาจเรียกได้ว่า "อารมณ์ทุกข์" (unpleasant emotions) ซึ่งได้แก่ความกลัว ความโกรธ ความอิจฉาริษยา เป็นต้น ในบรรดาอารมณ์ทุกข์หรืออารมณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจเหล่านี้ ความกลัวออกจะมีบทบาทต่อพัฒนาการและการปรับตัวของเด็กอย่างเห็นได้ชัดมากกว่าอย่างอื่น เด็กที่มีความรู้สึกกลัวในสิ่งต่างๆ มากมาย ย่อมจะมีประสบการณ์อยู่ในวงแคบ ไม่กล้าที่จะเผชิญหรือกระทำสิ่งใดที่อาจเป็นประโยชน์ต่อตนเอง อันเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ อย่างเห็นได้ชัด โดยทั่วไปแล้ว เด็กที่กลัวมาก ๆ มักเป็นเด็กที่เกียติงหา ไม่มีเพื่อนฝูง หลบอยู่เงียบ ๆ คนเดียวหรือเกาะแอบอยู่กับบุคคลเพียงบางคนที่ล่อใจเวลา เด็กเหล่านี้มักไม่กล้าทำอะไรแม้จะเป็นสิ่งที่ดี

อยากหรืออยากเห็นก็ตาม จะเห็นได้ว่า พฤติการณ์ดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคขัดขวาง ความเจริญ
ทางสังคมและสติปัญญาเป็นอย่างยิ่งอยู่แล้ว ยิ่งกว่านั้น อารมณ์กลัวทรมานแรงและฝังแน่นอยู่
ในจิตใจของเด็กตลอดเวลา ย่อมจะบั่นทอนสุขภาพจิตของเด็กเป็นอันมากจนมีผลสืบเนื่องมาถึง
สุขภาพทางกายของเด็กด้วย ถ้าเด็กไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทางทันตแพทย์ ความรู้สึก
ดังกล่าวจะติดตัวเรื่อยไป และเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางพฤติกรรมโดยส่วนรวม และเมื่อ
เติบโตขึ้นอาจกลายเป็นสมาชิกที่น่าหนักใจของสังคมก็เป็นได้

อย่างไรก็ดี ความกลัวมิใช่เป็นความรู้สึกที่ปราศจากคุณค่าอย่างที่ยังบางคนอาจจะเข้าใจ
อันแท้จริงอารมณ์กลัวมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของคนเรา บุคคลที่ไม่กลัวอะไรเลยนั้น
ไม่มีอยู่ในโลกนี้ และถ้ายังเฉื่อยมัวอยู่ข้าง ก็คงจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่นานนัก เพราะขาดภาวะ
ความรู้สึกแตรระวังภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ความรู้สึกกลัวนั้น นอกจากจะเป็น
สัญญาณเตือนให้คนเรารู้จักมีระมัดระวังอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแล้ว ยังช่วยกระตุ้น
พลังงานในร่างกายให้เตรียมพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ทันที่อีกด้วย จากความรู้ใน
ด้านสรีรวิทยาเราทราบว่า เมื่อบุคคลอยู่ในภาวะความกดดันทางอารมณ์ สารจากต่อมข้างชนิด
จะถูกขับออกมาปนกับโลหิต ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น ความดันของโลหิตสูงขึ้นและการสูบ
ฉีดโลหิตไปยังส่วนต่าง ๆ ของร่างกายก็เร็วและแรงขึ้น อันเป็นผลให้ร่างกายมีสมรรถภาพใน
การทำงานสูงขึ้นด้วย ดังนั้นประโยชน์ของอารมณ์กลัวจึงไม่เพียงแต่จะเป็นสัญญาณให้คนเรา
สำนึกถึงภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังกระตุ้นให้ร่างกายยังเกิดมีพลังงาน อยู่
ในสภาพพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ทันที่และมีสมรรถภาพอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ถ้าคนเรามีอารมณ์
กลัวรุนแรง และมีความรู้สึกกลัวในสิ่งต่าง ๆ มากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งความกลัวในสิ่ง
ที่ไม่มีเหตุผล ความกลัวก็ย่อมเป็นโทษมากกว่าเป็นประโยชน์ ดังนั้นความกลัวจึงเป็นเรื่อง
สำคัญ สมควรที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็ก ตลอดจนครูบาอาจารย์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง
จะได้ศึกษาหาความรู้เอาไว้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการฝึกฝนอบรมบุตรหลาน หรือนักเรียน
ของตน ให้เป็นบุคคลกลัวในสิ่งที่ควรกลัว มีเหตุผลในสิ่งที่ไม่ควรกลัว รักชมความรู้สึกมิให้
กลายเป็นอารมณ์ทรมานแรง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้อารมณ์กลัว
เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ แทนที่จะกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อพัฒนาการและการดำเนิน
ชีวิตทั้งได้กล่าวมาแล้ว

ขอบข่ายของการวิจัย

ได้กล่าวมาแล้วว่า การวิจัยเรื่องความกลัวของเด็ก เป็นเพียงส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาวิจัยองค์ประกอบต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับสถานการณ์ในโรงเรียน ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้จึงมีขอบข่ายจำกัดเฉพาะความกลัวของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนในหมู่บ้านทั้งสามแห่งดังกล่าวแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยเรื่องความกลัวของเด็ก ก็เพื่อช่วยให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองครูบาอาจารย์ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้มีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กในวัยเริ่มเข้าโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับความกลัว ทั้งนี้เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เด็กมีความเจริญงอกงามด้วยความเหมาะสม อันแท้จริงขอเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องความกลัวของเด็กนั้นอยู่มากในปัจจุบัน แต่เป็นข้อเท็จจริงที่ประเทศอื่นวิจัยกันควาเอาไว้ จึงไม่อาจนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเด็กไทย ฉะนั้นการวิจัยเรื่องนี้จึงน่าจะมีประโยชน์มาก เพราะได้กระทำกับเด็กไทย และกำหนดจุดมุ่งหมายย่อยของการค้นคว้าไว้กว้างพอสมควร ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสิ่งที่ต่าง ๆ ที่เด็กในวัยเริ่มเข้าเรียนกลัวในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน
2. เพื่อศึกษาวิจัยแหล่งกำเนิดของความกลัวทั้งหลายนั้น
3. เพื่อศึกษากฎของการตอบสนองของความกลัวรวมทั้งแหล่งที่เด็กเรียนรู้

วิธีดำเนินงาน

ก. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่องความกลัว เป็นนักเรียนชั้น ประถมปีที่ 1 ในโรงเรียนในหมู่บ้านสามแห่ง ที่สุ่มเลือกไว้ เพื่อใช้ดำเนินงานตามโครงการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก ดังปรากฏเป็นจำนวนนักเรียนชายและหญิงในหมู่บ้านแต่ละแห่งข้างล่างนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองคั่ง (โพธิ์งามประชาสรรค์) ตำบลนาบ้า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 27 คน เป็นชาย 13 คน หญิง 14 คน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านพรานหมื่น ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 45 คน ชาย 21 คน หญิง 24 คน

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคูเม็ง (คำวรรณราษฎร์วิทยาทาน) ตำบลห้วย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 68 คน ชาย 31 คน หญิง 32 คน

รวมเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 135 คน เป็นชาย 65 คน หญิง 70 คน นักเรียนเหล่านี้ มีอายุอยู่ระหว่าง 7-8 ปี

ข. การรวบรวมข้อมูล วิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเรื่องความกลัว ใช้วิธีสัมภาษณ์โดยตลอด ในชั้นแรกผู้สัมภาษณ์พยายามทำความคุ้นเคยกับเด็กเสียก่อน แล้วจึงลงมือสอบถามตามหัวข้อคำถามที่กำหนดไว้ในกรรณบัตรที่คำตอบของนักเรียน ผู้สัมภาษณ์พยายามจดทุกถ้อยคำที่นักเรียนพูด เมื่อใดที่เด็กแสดงอาการไม่สนใจ ผู้สัมภาษณ์จะหยุดสัมภาษณ์ทันที แล้วสร้างความสนใจด้วยวิธีการต่าง ๆ หรืออาจปล่อยให้เด็กพักเสียก่อน แล้วจึงลงมือสัมภาษณ์ต่อไปจนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นได้มากที่สุด

หัวข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความกลัวของเด็กนั้น เป็นหัวข้อคำถามที่ ม.ร. หญิงประภาพันธุ์ ภาณุพันธ์* นิสิตของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการศึกษาระดับปริญญาโท วิชาจิตวิทยา เป็นผู้ที่ทำเพื่อใช้ในการค้นคว้าเรื่องความกลัวของเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ในการทำปริญญาโท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ การใช้หัวข้อคำถามชุดนี้ได้นำมาจากการเหตุผล 2 ประการ ประการแรกจากผลการค้นคว้าของ ม.ร. หญิงประภาพันธุ์ ภาณุพันธ์ ปรากฏว่าเป็นหัวข้อคำถามที่ให้ข้อมูลกว้างขวางและครอบคลุม การเชื่อถือได้ ประการที่สองอันเป็นประการสำคัญก็คือ เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบความกลัวของเด็กในหมู่บ้านชนบทและในพระนครว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร การใช้หัวข้อคำถามชุดเดียวกันจะทำให้การวิเคราะห์เปรียบเทียบสะดวกและง่ายยิ่งขึ้น

หัวข้อคำถามดังกล่าวแบ่งออกเป็นสองตอน ตอนแรกเป็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกลัวในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน ตอนที่สองเป็นเรื่องของการศึกษาแหล่งกำเนิดของความกลัว การก่อตัวของความกลัว และการเรียนรู้กลัวนั้น ๆ รายละเอียดหัวข้อคำถามนี้ได้แสดงไว้ในภาคผนวก

*Praphapan Phanuphan, Feeling of Fear in Children in a Certain Primary School, M.Ed. Thesis, College of Education in Collaboration with the International Institute for Child Study, 1959, 109 pp.

ค. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ได้แสดงเปรียบเทียบจำนวนคำตอบและอัตราส่วนร้อยละของจำนวนคำตอบของเด็กชายและเด็กหญิงในหมู่บ้านทั้งสามแห่ง เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกลัวในเวลากลางวัน

ค. ขณะอยู่ที่บ้าน

ข. ขณะอยู่ที่โรงเรียน

ค. ขณะอยู่ที่อื่น ๆ นอกบ้านนอกโรงเรียน

2. สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกลัวในเวลากลางคืน

3. สิ่งที่เกิดกลัวมากที่สุดในโลก

4. แหล่งกำเนิดของความกลัว

5. กลัววิธีการตอบสนทนของความกลัวและแหล่งที่เกิดเรียนรูกลัวไว้เหล่านั้น

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนั้น นอกจากจะวิเคราะห์เป็นเชิงเปรียบเทียบความกลัวของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้แล้ว ยังได้พิจารณาเปรียบเทียบคำตอบของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้ กับคำตอบของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ซึ่ง ม.จ. หญิงประภาพันธ์ ฐานันท์ ได้ค้นคว้าวิจัยไว้ อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อพิจารณาว่าเด็กในชนบทและในพระนครมีความแตกต่างกันหรือไม่เพียงใดในเรื่องพัฒนาการทางอารมณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความกลัว แม้ว่าเด็กสองพวกนี้จะเรียนอยู่ในชั้นต่างกัน กล่าวคือเด็กในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา 1 แต่เด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา 2 ผลของการเปรียบเทียบกับยังควรแก่การพิจารณาคึกษา ทั้งนี้เพราะเด็กเหล่านั้นทั้งหมดมีอายุไล่เลี่ยกันคืออยู่ในระหว่าง 7-8 ปี

ผลของการวิจัย

สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกลัวในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน

สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งตอบว่ากลัวในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กันนั้น มีมากมายหลายอย่าง ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ

* การพิจารณาสิ่งที่เกิดกลัวซึ่งแสดงไว้ในตาราง 1-9 นั้น ควรดูรายละเอียดในภาคผนวกประกอบด้วย

1. สัตว์ สัตว์ที่เด็กเคยดูมามากมายหลายชนิด มีทั้งแต่สัตว์เล็ก ค่อมคไปจนถึง สัตว์ใหญ่ อาทิ เช่น เสือ ช้าง เป็นต้น

2. สถานการณ์น่ากลัว สถานการณ์น่ากลัวในที่นี้ หมายถึงการที่เด็กได้มีประสบ- การณ์เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เหตุการณ์ การกระทำของบุคคล หรือสิ่งอื่น ๆ ซึ่งทำให้เด็กบังเกิด มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในเสถียรภาพของตนเองทั้งในทางกายและทางใจ . ฉะนั้นคำว่า สถานการณ์น่ากลัวจึงมีความหมายกว้างขวางมาก ตัวอย่างของสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นสถานการณ์น่ากลัวได้แก่ การพบปะคนแปลกหน้า อุบัติเหตุ การลงโทษ ของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ การลงโทษของครูอาจารย์ เป็นต้น

3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ ในที่นี้หมายถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น พายุ ฟ้าผ่า ความหนาว ความร้อน เป็นต้น

4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ความกลัวในเรื่องนี้ หมายถึงความกลัวในสิ่งที่ไม่มีตัว- คน เป็นเรื่องของจินตนาการเป็นส่วนใหญ่ สิ่งนอกเหนือธรรมชาติที่เด็กเคยได้ยินกันมากและบ่อย- ครั้งที่สุด คือ ผี

รายละเอียดที่ระเสนอต่อไปนี้ เป็นผลของการวิเคราะห์เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กใน- หมู่บ้านชุมชนบทงสามแห่งตอบว่ากลัวในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน ในการอภิปรายผลของการ- วิเคราะห์โคณาเขาขอเท็จจริงที่ ม.จ. หญิงประภาพันธุ์ ภานพันธ์ พบในกลุ่มเด็กโรงเรียน ประถมสาริต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร มาอภิปรายเปรียบเทียบไว้ด้วยทุกหัวข้อ

1. สิ่งที่ถูกกลัวขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน

ก. สิ่งที่ถูกกลัวมากที่สุด ผลของการวิเคราะห์ดังแสดงไว้ในตาราง 1. ปรากฏว่า โดยทั่วไปแล้วเด็กในหมู่บ้านน้ายา และพรานเหมือนกันกลัว สัตว์มากที่สุดขณะ อยู่- บ้านในเวลากลางวัน สัตว์ที่เด็กน้ายากลัวกันมากที่สุดในที่นี้ ได้แก่สุนัขบ้า ส่วนเด็กพราน เหมือนกันส่วนมากกลัวเสือ การที่เด็กน้ายากลัวสุนัขบ้ากันมากนั้นอาจแสดงว่าในหมู่บ้านนี้ มีสุนัขบ้าอยู่บ่อย ๆ และผู้ใหญ่เองก็คงจะกลัวถูกสุนัขบ้ากัดอยู่ไม่น้อย คงจะไ้

แสดงความรักให้เด็กเห็นและพร้อมกันก็อาจจะเล่าย้อนนัยอันอาจเกิดจากถูกสุนัขกัดให้
เด็กฟังตามความเข้าใจของตน ด้วยเหตุนี้เด็กจึงกลัวกันมาก ส่วนการที่เด็กพรานเหมือนกลัว
เสือกกันมากที่สุด เข้าใจว่าเนื่องจากถูกบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ขู่อยู่เสมอ การที่บิดามารดา
หรือญาติผู้ใหญ่ มักจะคิดลงเสือกก่อนส่งมอบเมื่อต้องการจะขู่บุตรหลานของตนให้กลัวเกรง
เข้าใจว่าคงมีความเกี่ยวพันกับประวัติของหมู่บ้านอยู่บ้าง เท่าที่ไต่ถามสอบถามชาวบ้านเกี่ยวกับ
ความเป็นมาของหมู่บ้าน ทราบว่า ก่อนที่จะกลายเป็นหมู่บ้าน มีพรานคนหนึ่งชื่อเหมือน
เทียวเรื่อนลาคีตวเป็นอาชีพ จนมาพบแหล่งทองหรือคิมสมบุรณด้วยพขพณิ ธัญญาหาร และมี
สัตว์ป่าอาศัยอยู่มากเหมาะแก่การล่าสัตว์เป็นอย่างยิ่ง พรานเหมือนจึงตกลงใจที่จะรกรากอยู่ ณ ที่
นั้น จนต่อมาผู้คนมากจนกลายเป็นหมู่บ้าน จึงเรียกกันว่าหมู่บ้านพรานเหมือนเรื่อยมาจนทราบ
เท่าทุกวันนี้ ประวัติของหมู่บ้านดังกล่าวนี้ คงจะใกล้เคียงเนื่องกันเรื่อย ๆ มา ผู้ที่ไต่ถามไต่ฟัง
ก็คงมีความนึกคิดกลัวอยู่บ้างเหมือนกันว่าอาจจะมียักษ์หรือสัตว์ร้ายหลงเหลืออยู่ ประกอบกับภูมิประเทศ
ในแถบนี้บางแห่งก็เป็นป่าเขาลำเนาไพรอยู่ด้วย ดังนั้นผู้คนในหมู่บ้านนี้คงจะคิดกลัวสัตว์ร้ายกันอยู่บ้าง
สัตว์ร้ายที่น่ากลัวของคนเรามากที่สุดก็คงหนีเสือ คงนั้น เสือจึงเป็นสัตว์ที่ชาวบ้านกล่าวถึง
อยู่เสมอ

ส่วนเด็กในหมู่บ้านอเม็งนั้นกลัวสัตว์อยู่บ้างเหมือนกัน แต่ไม่มากเท่าที่กลัวสถานที่อันตราย
น่ากลัว สัตว์ที่เด็กในหมู่บ้านนี้กลัวกันมากขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน ได้แก่สุนัขบ้า เช่นเดียวกับ
เด็กที่เขาน่ากลัว การที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเด็กได้พบเห็นอยู่บ่อย ๆ เช่นเดียวกับเด็กในหมู่บ้าน
บ้านบ้านนั่นเอง

สถานการณ์น่ากลัวซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กในหมู่บ้านอเม็งส่วนใหญ่กลัวกันมากที่สุดนั้น เด็ก 26
คนใน 30 คน ได้ขบขันไว้ชัดเจนว่า เป็นเรื่องความกลัวเกี่ยวกับบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ลงโทษมาก
ที่สุด ความกลัวของเด็กในหมู่บ้านนี้คล้ายคลึงกับความกลัวของเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่ง ม.จ. หญิงประภาพันธุ์ ภานุพันธ์ พยว่า
ส่วนมากกลัวบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่ลงโทษมากที่สุดเช่นเดียวกัน การที่เด็กกลัวบิดามารดา
และญาติผู้ใหญ่เป็นส่วนมากนั้น ม.จ. หญิง ประภาพันธุ์ ภานุพันธ์ ให้ข้อคิดไว้ว่า คงเนื่อง
มาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นสำคัญ เพราะในวัฒนธรรมของไทยเรานั้น เด็กจะ

ได้รับการอบรมให้ความเคารพยำเกรง อยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่อยู่เสมอ และการลงโทษเพิ่มขึ้น
 ตกขังเป็นวิธีการอบรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้จึงมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่เป็นอันมาก
 ความคิดเห็นของแม่เหล็กผลนำเชอฉอไต และการที่เด็กในหมู่บ้านอึ้งมีส่วนมากกลัวบิดามารดา
 และญาติผู้ใหญ่มากที่สุดขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน ก็คงเนื่องมาจากเหตุผลเดียวกัน

ส่วนการที่เด็กในหมู่บ้านนาบ้ำและพรานหมอนไม่เอียงความกลัวลูกบิดามารดาและผู้
 ใหญ่ลงโทษมากเท่ากับเด็กในหมู่บ้านอึ้งนั้น คงมิใช่เป็นเพราะบิดามารดาของเด็กในหมู่บ้าน
 นาบ้ำและพรานหมอนไม่นิยมการเฆี่ยนตีบุตร แต่คงเนื่องมาจากว่าสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน
 นาบ้ำและพรานหมอนมีลักษณะทำให้เด็กกลัวสัตว์มาก ประกอบกับบิดามารดาและผู้ใหญ่ก็มัก
 จะออกจากบ้านไปประกอบอาชีพ ทั้งบุตรหลานให้อยู่บ้านตามลำพัง เด็กจึงกลัวสัตว์กันมากกว่า
 กลัวการลงโทษของบิดามารดาขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน

ตาราง-1. สิ่งที่เกิดในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานหมอน และอึ้ง ระบุว่ากลัวมากที่สุดขณะอยู่
 บ้านในเวลากลางวัน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ*

สิ่งที่กลัวมากที่สุด	หมู่บ้านนาบ้ำ จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	59.8 (7)	71.4 (10)	68.0 (17)
สถานการณ์น่ากลัวต่าง ๆ	15.4 (2)	—	7.4 (2)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	7.7 (1)	21.4 (3)	14.8 (4)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	23.1 (3)	7.2 (1)	14.8 (4)

ตาราง 1. (ต่อ)

สิ่งทกลวมมากที่สุด	หมู่บ้านพรานหมื่น จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	61.9 (19)	62.5 (15)	62.2 (28)
สถานการณ่่ากั้วต่าง ๆ	23.8 (5)	12.5 (9)	17.8 (8)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	14.3 (3)	16.7 (4)	15.6 (7)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	—	8.3 (2)	4.4 (2)
	หมู่บ้านอเม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	38.7 (12)	21.9 (7)	30.2 (19)
สถานการณ่่ากั้วต่าง ๆ	51.6 (16)	48.8 (14)	47.6 (30)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	9.7 (3)	31.2 (10)	20.6 (13)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	—	3.1 (1)	1.6 (1)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนที่ตอบ

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะคำตอบโดยทั่วไปของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งอันเป็นหมู่บ้านชนบทเปรียบกับคำตอบของเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเป็นเด็กในจังหวัดพระนครแล้ว ปรากฏมีข้อแตกต่างที่สำคัญคือ สิ่งที่เกิดในชนบทหลายคน

กลัวกันมากที่สคอกอย่างหนึ่งคือผ ส่วนเด็กในพระนคร ไม่ปรากฏว่ามีใครเอียงเลย ความแตกต่างในเรื่องนี้ ก็คงเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้านของเด็กสองพวกนี้แตกต่างกันมากนั่นเอง เด็กในชนบทนั้นส่วนมากมีบ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้วัด การเกื้อหนุนและการเฝ้าศพตามวัดในชนบทมักจะกระทำกันอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีติดเท้ายันในพระนคร เด็กในชนบทมีประสบการณ์ได้พบได้เห็นศพบ่อย ๆ จึงนำมาคิดยังเกิดเป็นจินตนาการไปต่าง ๆ และทำให้รู้สึกกลัวแม้จะอยู่บ้านในเวลากลางวัน

อนึ่ง เกือบจะเรื่องความกลัวของเด็กในหมู่บ้านชนบทนั้น พยชอที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งคือพวกที่ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี มีความโน้มเอียงที่จะกลัวผน้อยกว่าพวกที่ผลการเรียนต่ำกว่า ข้อเท็จจริงนี้แสดงให้เห็นว่า สติปัญญาความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนเรากลัวอย่างมีเหตุผลหรือไม่

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความกลัวของเด็กชายและเด็กหญิงในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่า คำตอบของเด็กทั้งสองเพศในหมู่บ้านนาป่าและพรานหมอนไม่แตกต่างกันมากนัก เกือบจะต่าง ๆ ทั่วถึงกันอยู่บ้านตอนกลางวัน แต่สำหรับเด็กในหมู่บ้านเมืองนั้น มีความโน้มเอียงที่จะมองเห็นได้ว่า เด็กผู้ชายออกจะกลัวสัตว์มากกว่าเด็กหญิง แต่ในเรื่องความกลัว เด็กหญิงกลัวมากกว่าเด็กชาย จากนั้นน่าจะกล่าวได้ว่าเด็กชายมีความกลัวที่สมเหตุสมผลมากกว่าเด็กหญิง

ข. สังเกตว่า เด็กกลัวขณะอยู่ที่บ้านในเวลากลางวัน เมื่อถามเด็กต่อไปเกี่ยวกับสิ่งอื่น ๆ ที่กลัวนอกเหนือจากที่กลัวมากที่สุด ปรากฏเป็นคำตอบดังในตาราง 2. โดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่าเด็กส่วนมากในทั้งสามหมู่บ้านกล่าวถึงความกลัวสัตว์มากกว่าสิ่งอื่น ๆ ทั้งนี้ผก็เด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเอียงถึงความกลัวสัตว์เป็นอันดับสองรองจากสถานการณ์น่ากลัว อันได้แก่การลงโทษของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ความแตกต่างในเรื่องความกลัวโดยทั่วไปของเด็กในหมู่บ้านชนบท และเด็กในพระนครที่พบนี้น่าจะเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้านอีกเช่นกัน เด็กในพระนครนั้น ขณะอยู่บ้านคงไม่ค่อยมีโอกาสดูศพเห็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ มากเท่ากับเด็กในชนบท ทั้งนี้จะเห็นได้จากชนิดของสัตว์ที่เด็กสองพวกนี้กลัวถึง เด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการ

ตาราง 2 จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านน้า พรานหมื่น และอเม้ง เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ
ที่กลัว ขณะอยู่บนในเวลากลางวัน คิดเป็นอัตราส่วนร้อย

สิ่งกลัว	หมู่บ้านน้า จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	68.0 (17)	69.8 (80)	67.2 (47)
สถานการณ์น่ากลัว	25.9 (7)	16.8 (7)	20.0 (14)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ความร้อน พายุ)	—	2.8 (1)	1.4 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี ยักษ์)	8.7 (1)	9.8 (4)	7.1 (5)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	7.4 (2)	2.8 (1)	4.8 (8)
หมู่บ้านพรานหมื่น จังหวัดอุดรธานี			
สัตว์	60.2 (56)	61.9 (65)	61.1 (121)
สถานการณ์น่ากลัว	25.8 (24)	28.6 (80)	27.8 (54)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ความร้อน พายุ)	1.1 (1)	—	0.5 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี ยักษ์)	12.9 (12)	9.5 (10)	11.1 (22)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	—	—	—

ตาราง 2 (ต่อ)

สิ่งทอ	หมู่บ้านเมือง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	58.6 (65)	41.2 (88)	51.9 (98)
สถานการณน้ำถ้ว	30.6 (34)	43.8 (85)	36.1 (69)
สิ่งทอเป็นธรรมชาติ (ความร้น พ้าผ่า)	1.8 (2)	2.5 (2)	2.1 (4)
สิ่งทอสิ่งนอกเป็นธรรมชาติ (ผั บัษ)	8.1 (9)	12.5 (10)	10.0 (19)
ไม่ถ้ว ไม่ทอ	0.9 (1)	—	0.5 (1)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำทอ

ศึกษาประสานมิตร เอ่ยถึงสัตว์เพียง 8 ชนิดเท่านั้น คือ สุนัข ช้าง สุนัข จิ้งจก แมลงป่อง
 กระต่าย และลิง ส่วนเด็กในหมู่บ้านชนบทแต่ละแห่งกล่าวถึงสัตว์มากมายหลายชนิด รวมทั้งสัตว์
 ใหญ่ อาทิเช่น เสือ ช้าง ควาย เมื่อพิจารณาคุสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่เด็กในชนบทกล่าวว่ถ้วนั้น
 รู้สึกว่า ความถ้วของเด็กเหล่านี้เป็นจำนวนไม่น้อยไม่ลู่สมเหตุสมผล (Unrealistic) เด็กบาง
 คนถ้ว ไก่ หมู วัว กระต่าย และบางคนถ้วแม้กระทั่งนกเขา สัตว์เหล่านี้ไม่ใช่เป็นสัตว์
 อันตราย ไม่น่าจะเป็นที่น่าถ้วของเด็กในวัยนี้ ความไม่ลู่สมเหตุสมผลในเรื่องความถ้วของ
 เด็กในชนบทที่พบนี้ อาจแสดงถึงข้อเท็จจริงที่น่าสนใจบางประการ กล่าวคือ บิดามารดา

หรือผู้ปกครองจะมีได้คำนึงถึงความสำคัญของการอบรมฝึกฝนให้เด็กเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ และรู้จักกลัวในสิ่งที่เหมาะสม แต่คงจะถือโอกาสใช้ทุกสิ่งที่เด็กกลัวนั่นเอง เป็นเครื่องมือของเด็กให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการอีกด้วย วิธีการเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการในด้านความกล้าหาญของเด็กเป็นอันมาก

2. สิ่งที่เด็กกลัวขณะอยู่ที่โรงเรียน

ก. สิ่งกลัวมากที่สุด สิ่งที่เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งกลัวกันมากที่สุดขณะอยู่ที่โรงเรียน คือ ความกลัวครูในทันที หมายถึงกลัวถูกครูดุหรือทำโทษด้วยวิธีต่างๆ ส่วนมากตอบว่ากลัวครู นอกจากครูแล้วสิ่งที่เด็กเป็นจำนวนไม่น้อยตอบว่ากลัวมากอีกอย่างหนึ่ง คือ กลัวถูกเพื่อนรังแก ความกลัวเหล่านี้ จัดไว้เป็นประเภทความกลัวสถานการณ์น่ากลัว ความกลัวสิ่งอื่นที่อยู่ในประเภทนี้น้อยมาก กล่าวคือ มีเด็กในหมู่บ้านนาป่าเพียง 2 คนเท่านั้นที่ตอบว่า กลัวขโมยและคนบ้า สรุปแล้วกล่าวได้ว่า ขณะอยู่ที่โรงเรียนครูเป็นบุคคลที่เด็กแทบทุกคนกลัวมากที่สุด ผลกระทบเช่นนี้ตรงกับผลการค้นคว้าของ ม.จ. หญิงประภาพรรณ ภานุพันธ์ ซึ่งพบว่าเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร กลัวถูกครูลงโทษมากที่สุดเช่นเดียวกัน การที่เด็กพากันกลัวครูเป็นอันมากเช่นนี้ เข้าใจว่า คงจะเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในโรงเรียนต่างๆ ในประเทศไทยของเรา เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นระเบียบแบบแผน (formal relationship) มาก ครูเป็นบุคคลที่มีอำนาจเหนือเด็กทุกประการ โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทส่วนมาก ครูเป็นบุคคลที่บิดามารดาของเด็กเคารพนับถืออยู่แล้ว เมื่อพาเด็กมาเข้าโรงเรียนก็ฝากฝังและให้อำนาจสิทธิขาดแก่ครู ในการที่จะฝึกฝนอบรมสั่งสอนโดยสิ้นเชิง เมื่อเป็นเช่นนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่ทรงอำนาจและน่ากลัวมากในสายตาของเด็กๆ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และควรสังเกต เพราะถ้าเด็กกลัวครูมากเกินไป และกลายเป็นความกลัวที่ไม่มีเหตุผล เด็กย่อมจะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กเป็นอันมาก

ตาราง 8. สิ่งที่เกิดในหมู่บ้านนาข้าว พรวนหมอน และอเม็ง คอยว่ากลัวมากที่สุดขณะอยู่ที่โรงเรียน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ*

สิ่งที่กลัวมากที่สุดขณะอยู่ที่โรงเรียน	หมู่บ้านนาข้าว จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	7.7 (1)	42.9 (6)	25.9 (7)
สถานการณ์น้ำกลัว	61.5 (8)	35.8 (5)	48.2 (13)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	—	7.1 (1)	3.7 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	7.7 (1)	7.1 (1)	7.4 (2)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	23.1 (3)	7.1 (1)	14.8 (4)
	หมู่บ้านพรวนหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	4.8 (1)	25.0 (6)	15.6 (7)
สถานการณ์น้ำกลัว	66.7 (14)	25.0 (6)	44.4 (20)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	28.5 (6)	45.8 (11)	37.8 (17)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	—	4.2 (1)	2.2 (1)

ตาราง 8. (ต่อ)

สิ่งที่เด็กกลัวมากที่สุดขณะอยู่ที่โรงเรียน	หมู่บ้านอเม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	—	9.4 (8)	4.8 (8)
สถานการณ์น้ำท่วม	96.8 (80)	68.8 (22)	82.5 (52)
สิ่งที่เขินอาย (ฟ้าผ่า)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	—	18.7 (6)	9.5 (6)
ไม่กลัว ไม่ท้อ	8.2 (1)	8.1 (1)	8.2 (2)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนเด็กที่ตอบ

นอกจากจะกลัวการทำโทษและกลัวเพื่อนรังแกแล้ว สิ่งที่เด็กกลัวขณะอยู่ที่โรงเรียนยังมี สัตว์บางชนิด ผี และปรากฏการณ์ธรรมชาติ คือ ฟ้าผ่า ภัย อย่างไรก็ตามจากข้อมูลในตาราง 8. จะเห็นได้ว่าเด็กที่กลัวดวงสิ่งเหล่านี้มีจำนวนน้อยมาก ยกเว้นในหมู่บ้านพรานหมอนซึ่งมี เด็กที่กลัวผีเป็นจำนวนมากพอควรแก่การสังเกต เมื่อเปรียบเทียบกับความกลัวขณะอยู่บ้านแล้ว ปรากฏว่าเด็กในหมู่บ้านพรานหมอนกลัวขณะอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าขณะอยู่บ้าน การที่เป็น เช่นนี้เข้าใจว่าคงเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ประการแรกอาจจะมีผู้ใหญ่บางคนเชื่อว่าผี อยู่บริเวณวัดบางแห่งซึ่งใกล้กับศาลาอันเป็นที่เรียนของเด็กเหล่านั้น จึงถ่ายทอดความเชื่อของตนมาสู่เด็ก อีกประการหนึ่งสันนิษฐานว่าเด็กอาจถูกครูและพระในวัดขู่ไม่ให้เข้าไปเล่นในสถานที่บางแห่ง อาทิ เช่น โขสัด เป็นต้น โดยอ้างถึงอิทธิฤทธิ์หรือความร้ายของผีเหล่านั้น เพื่อเป็นการขู่บังคับมิให้สิ่งก่อสร้างภายในวัดยังเกิดความเสียหายนั่นเอง ข้อสันนิษฐานประการหลังนี้น่าจะใกล้เคียงความจริงมาก เพราะในตอนต่อไปจะได้พบว่าเด็กกลัวสิ่งก่อสร้างแทบ

ทุกอย่างภายในวัด และเมื่อถามว่าเพราะเหตุไรถึงไถ่ถว้สิ่งเหล่านั้น เด็กให้คำตอบสยด
คล่องกันว่า เพราะเชื่อว่ามณฑลคอบคุดแลอยู่ นอกจากนั้นยังมีถ้อยคำหนึ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญ
ทำให้เด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนกลัวผกนมากขณะอยู่ที่โรงเรียน นั่นคือพิธีการเผาศพกระทำ
กันอย่างเปิดเผยในป่าช้าซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลจากโรงเรียนมากนัก เด็ก ๆ มักชอบไปดูในขณะ
มีการเผาศพ เมื่อรู้แล้วก็จะจามาคิดเป็นจินตนาการต่าง ๆ และโดยที่โรงเรียนอยู่ใกล้กับป่าช้า
มาก จึงทำให้เด็กหวาดทวนอยู่เสมอ ยิ่งกว่านั้น จากประสบการณ์ของผู้เขียนเองก็ได้เคยพบ
เห็นวัตถุสิ่งของบางอย่างที่เป็นอุปกรณ์ในพิธีการเกี่ยวกับผีสงฆ์ ตกทิ้งอยู่ใกล้ ๆ ศาลาอันเป็นที่
เรียนของเด็ก สิ่งเหล่านั้นเช่นเดียวกับสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เด็กมีจินตนาการเกี่ยวกับผีสงฆ์อยู่เสมอ

เมื่อพิจารณาคำตอบของเด็กโดยจำแนกเป็นเพศแล้ว จะเห็นลักษณะความแตกต่างที่น่า
สนใจ คือ เด็กชายมีความโน้มเอียงที่จะกลัวครุฑ โทษหรือถูกเพื่อนรังแกมากกว่าเด็กหญิง
ส่วนในเรื่องความกลัวสัตว์ และผี ปรากฏว่าเป็นเด็กหญิงมากกว่าเด็กผู้ชาย ข้อเท็จจริงนี้ตรง
กับความคาดหมาย เพราะโดยทั่วไปแล้ว เด็กผู้ชายมักมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กหญิง
โอกาสที่จะถูกครุฑหรือเกิดการทะเลาะวิวาทในระหว่างเพื่อนฝูงย่อมมีมากกว่าเด็กหญิงเป็น
ธรรมดา

ข. สิ่งอื่น ๆ ที่กลัวขณะอยู่ที่โรงเรียน นอกจากสิ่งทีกลัวมากที่สุดแล้ว เด็กยัง
กลัวถึงสิ่งน่ากลัวอื่น ๆ อีกมาก ตัวอย่างในตาราง 4. แสดงว่า สิ่งน่ากลัวต่าง ๆ ที่เด็กในหมู่บ้าน
น่ากลัวถึงมากที่สุดได้แก่สัตว์ต่าง ๆ ชนิดกัน ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนและอูเม้ง
กลัวสิ่งที่เป็นสถานการณที่น่ากลัวมากกว่าอย่างอื่นในขณะที่อยู่ที่โรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับความ
กลัวโดยทั่ว ๆ ไปขณะที่เด็กเหล่านั้นอยู่ที่บ้านแล้ว (ตาราง 2. หน้า 12) จะเห็นได้ว่าความกลัว
ของเด็กในหมู่บ้านน่ากลัวเป็นความกลัวเกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด ไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือที่โรงเรียน
ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนและอูเม้งนั้น โดยทั่วไปแล้วยังมีความกลัวสัตว์มากกว่าสถาน-
การณที่น่ากลัวเมื่อตอนอยู่ที่บ้าน แต่เมื่ออยู่โรงเรียนกลับเขย่ง ความกลัวสิ่งที่เป็นสถานการณ
น่ากลัวมากกว่า

ตาราง 4. จำนวนคำตอของเต็กในหมู่บ้านน้า พรานหมื่น และเมือง เกือบยี่สิบต่าง ๆ
 ทกลว ขณะอยู่ที่โรงเรียน นอกเหนือจากสิ่งทกลวมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ*

สิ่งทกลว	หมู่บ้านน้า จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	40.0 (8)	51.5 (18)	47.3 (26)
สถานการณน้าทกลว	50.0 (10)	31.4 (11)	38.2 (21)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	5.0 (1)	11.4 (4)	9.1 (5)
ไม่ทกลว ไม่ตอ	5.0 (1)	5.7 (2)	5.4 (8)
สิ่งทกลว	หมู่บ้านพรานหมื่น จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	11.4 (18)	20.0 (25)	15.9 (88)
สถานการณน้าทกลว	77.2 (88)	71.2 (89)	74.1 (177)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	10.5 (12)	7.2 (9)	8.8 (21)
ไม่ทกลว ไม่ตอ	0.9 (1)	1.6 (2)	1.2 (8)

ตาราง 4 (ต่อ)

สิ่งต่าง ๆ	หมู่บ้านเมือง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	56.0 (28)	31.0 (22)	41.8 (50)
สถานการณน้ำกลว	30.0 (15)	50.7 (36)	42.2 (51)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	10.0 (5)	15.5 (11)	19.2 (16)
ไม่กลว ไม่ทอย	4.0 (2)	2.8 (2)	3.3 (4)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำตอบ

สัตว์ต่าง ๆ ที่เกิดในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนั้นกล่าวถึงมีมากมายหลายชนิด แต่ไม่มีชนิดใดที่คำตอบของเด็กจะแสดงว่า เป็นสัตว์ที่น่ากลัวมากนัก น่าสังเกต นอกจากนั้นชนิดของสัตว์ที่เกิดในแต่ละหมู่บ้านกล่าวถึงก็ไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่เด็กกล่าวถึงนั้น จะเห็นได้ว่าความกลัวของเด็กบางคน ไม่สู้จะสมเหตุสมผลนัก (ดูภาคผนวก)

ในเรื่องสถานการณ์น้ำกลวนั้น เด็กในแต่ละหมู่บ้านให้คำตอบที่น่าสนใจ เกิดในหมู่บ้านพรวนเหมือนกลวสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณวัดเกือบทั้งหมด อาทิเช่น โยสัด ศาลร้าง และเจดีย์ การที่เด็กกลัวสิ่งเหล่านี้ ก็คงเป็นเพราะเข้าใจว่ามีผีหรือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติอื่น ๆ สิ่งสถิตอยู่ อันเป็นความเข้าใจที่เนื่องมาจากคำพูดของผู้ใหญ่ซึ่งกล่าวไว้ในตอนต้นแล้วนั่นเอง ส่วนเด็กในหมู่บ้านนาข้าว และอเม็งนั้นมีความกลัวไม่เหมือนเด็กพรวนเหมือน กลัวคอกักในหมู่บ้านทั้งสองนี้กล่าวถึงการลงโทษของครู การทะเลาะวิวาทกับเพื่อนฝูง และอุบัติเหตุอันน่า

เกิดขณะเล่นกับเพื่อนฝูงมากกว่าอย่างอื่น เด็กในหมู่บ้านอู๋เม้งกล่าวถึงความกลัวโบสถ์
ศาลา และสิ่งอื่นในวัดเหมือนกันแต่มีคนน้อยคน สรุปแล้วกล่าวได้ว่า โดยทั่วไป ความกลัว
ของเด็กในหมู่บ้านนาซ้าและอู๋เม้ง เป็นความกลัวที่สมเหตุสมผลมากกว่าความกลัวของเด็กใน
หมู่บ้านพรานหมอน

เมื่อพิจารณาคุณค่าของเด็กหญิงและชายในตาราง 4 แล้วจะเห็นได้ว่า เด็กหญิง
แสดงความกลัวสิ่งต่าง ๆ มากกว่าเด็กชาย ยกเว้นความกลัวเกี่ยวกับสัตว์ของเด็กในหมู่บ้าน
อู๋เม้งที่เด็กชายเขี่ยถึงมากกว่าเด็กหญิง ทั้งนี้ตรงกับผลการค้นคว้าทั่วไป ซึ่งมักพบว่าสิ่งที
น่ากลัวสำหรับเด็กหญิงนั้นมีจำนวนมากกว่าสิ่งทีเด็กชายกลัว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาราย
ละเอียดของสิ่งทีเด็กทั้งสองพวกกล่าวถึงแล้วพบว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิง มีความกลัวในสิ่งที
คล้ายคลึงกัน

เมื่อเปรียบเทียบความกลัวขณะอยู่ที่โรงเรียนของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้ กับของเด็ก
ในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร พบว่าเด็กในหมู่บ้านทั้งสามมี
ความกลัวกว้างขวางกว่าเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต สำหรับเด็กพวกหลังนี้ กล่าวถึงสถาน
การณ์น่ากลัวและสัตว์เท่านั้น ไม่มีเด็กคนใดเขี่ยถึงผี หรือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติอื่น ๆ เลย
แม้แต่สัตว์และสิ่งทีจัดเป็นสถานการณ์น่ากลัว เด็กในโรงเรียนประถมสาธิต ก็กล่าวถึงเป็น
จำนวนน้อยกว่าเด็กในหมู่บ้านชนบท ความแตกต่างในเรื่องนี้ เองมาจากสิ่งแวดล้อมทางโรง
เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้นั้นตั้งอยู่ในบริเวณวัด ส่วนโรงเรียน
ประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ตั้งอยู่ในแหล่งทีเกือบจะเรียกได้ว่าคึกคัก
ในจังหวัดพระนคร ฉะนั้นสิ่งทีน่ากลัวของเด็กในหมู่บ้านชนบท จึงมีมากกว่าสิ่งน่ากลัวของเด็ก
ในโรงเรียนประถมสาธิต เป็นธรรมดา

8. สิ่งทีเด็กกลัวในเวลากลางวันขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน

ก. สิ่งทีกลัวมากที่สุด เมื่อสอบถามเด็กเกี่ยวกับสิ่งทีกลัวมากที่สุดขณะอยู่ที่อื่นซึ่งไม่
ใช่ที่บ้านและโรงเรียน ปรากฏผลดังแสดงไว้ในตาราง 5 จากตัวเลขในตารางนี้ จะเห็นได้

ว่าเกิดในหมู่บ้านทั้งสามแห่งทั้งชายและหญิงกลัวสัตว์คนมากที่สุด สัตว์ที่เขากลัวนั้นมีหลากหลาย
ชนิด สัตว์ร้ายที่เขากลัวคือ งู เสือ และช้าง งูเป็นสัตว์ที่เขากลัวมาก แต่เสือ
เป็นสัตว์ที่เขากลัวรองลงมาและอูมีกลัวคนมากที่สุด ส่วนช้างมีแค่ไม่กี่คนเท่านั้น
ที่เขากลัว นอกจากนั้นกลัวพวก สุนัข สุนัขบ้า แมว และควาย ซึ่งมีเขากลัวกันมากเป็น
เพียงบางคน การที่เขากลัวกันมากขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียนนี้ เป็นเพราะว่าใน
บริเวณนี้เป็นที่ดังของหมู่บ้านน่ากลัวอยู่ชุกชุม เท่าที่ได้ลองสอบถามชาวบ้านดูแล้ว ปรากฏ

ตาราง 5. สิ่งที่เกิดในหมู่บ้านน่ากลัว พวกรูผี และอูมี คอยว่ากลัวมากที่สุด ขณะ
อยู่ที่นอกบ้านและโรงเรียน คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ*

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านน่ากลัว จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	88.5 (5)	85.7 (5)	87.0 (10)
สถานการณ์น่ากลัว	15.8 (2)	42.9 (6)	29.6 (8)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าร้อง)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	7.7 (1)	14.3 (2)	11.1 (3)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	88.5 (5)	7.1 (1)	88.8 (6)

ตาราง 5 (ต่อ)

สิ่งทอ	หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	42.8 (9)	45.8 (11)	44.4 (20)
สถานการณน้ำกลั	19.1 (4)	25.0 (6)	22.2 (10)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟาร์อิง)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	33.3 (7)	20.8 (5)	26.7 (12)
ไม่กลั ไม่ตอบ	4.8 (1)	8.4 (2)	6.7 (3)
	หมู่บ้านเชียง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	58.1 (18)	43.8 (14)	50.8 (32)
สถานการณน้ำกลั	—	15.6 (5)	7.9 (5)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟาร์อิง)	—	3.1 (1)	1.6 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	41.9 (13)	37.5 (12)	39.7 (25)
ไม่กลั ไม่ตอบ	—	—	—

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนเด็กที่ตอบ

ว่าคนมีคุณถูกขี้ขี้บ่อย ๆ ส่วนการที่เด็กพรานเหมือนกลัวเสียกันมากนั้น ก็คงเนื่องมาจากถูก
ผู้ใหญ่ขู่ขี้บ่อย ๆ ทั้งที่โตแล้วแล้วในตอนต้น สำหรับเด็กในหมู่บ้านอู๋เม้งก็กลัวเสียและข้าง
นั้น เข้าใจว่าคงเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศรอบ ๆ หมู่บ้านเป็นเหตุสำคัญ เท่าที่ได้สำรวจ
บริเวณที่คงของหมู่บ้านนี้ พบว่าค่านหนึ่งตึกทุ่งนา ส่วนอีกค่านหนึ่งของหมู่บ้านเป็นป่าโปร่ง
แม้ว่าในป่าอาจจะไม่มีเสือหรือช้างอาศัยอยู่ก็ตาม แต่ตามปกติธรรมดาคนเราเมื่อพูดถึงป่า
ก็มักจะนึกถึงเสือ ช้าง ขวัญกันไปด้วย เด็กคงจะเรียนรู้ความกลัวในเรื่องนี้จากผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน
นั่นเอง

สิ่งอื่น ๆ ที่เด็กออกหลายคนกล่าวว่ากลัวมากที่สุดขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน ก็คือ
สถานการณ์น้ำท่วม และผี ตัวเลขในตาราง 5 แสดงแนวโน้มว่า รองลงมาจากสัตว์แล้ว
เด็กชายกลัวสถานการณ์น้ำท่วม มากกว่าผี แต่เด็กพรานเหมือน และอู๋เม้ง กลัวผีมากกว่า
สถานการณ์น้ำท่วมเท่าที่เด็กชายและพรานเหมือนกลัวมากที่สุดคือ อุบัติเหตุจากรถยนต์ ทั้งนี้
เพราะโรงเรียนของเด็กในหมู่บ้านทั้งสองนี้ตั้งอยู่ใกล้ถนนนั่นเอง โดยเฉพาะเด็กพรานเหมือน
จะต้องข้ามถนนวันละหลายเที่ยว เพราะหมู่บ้านอยู่คนละฟากถนนกับโรงเรียน ส่วนเด็กในหมู่บ้าน
อู๋เม้งนั้นไม่มีใครกลัวรถเลย ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ไกลจากถนนใหญ่มาก สถานการณ์
น้ำท่วมที่เด็กในหมู่บ้านกลัวขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน คือคนบ้า และพวกที่กลัวก็เป็นผู้
ใหญ่ทั้งนั้น

เมื่อลองเปรียบเทียบความกลัวของเด็กในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งนี้ กับเด็กในโรงเรียน
ประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร พบข้อแตกต่างที่สำคัญคือ เด็กในโรงเรียน
ประถมสาธิต กลัวสถานการณ์น้ำท่วมกันมากที่สุดขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน ส่วนความกลัว
สัตว์อื่นเป็นความกลัวของเด็กส่วนใหญ่ในหมู่บ้านชนบท นั้น มีเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต
เพียง 5 คนเท่านั้นที่เขย่ง สถานการณ์น้ำท่วมของเด็กเหล่านั้นคือ อันตรายจากคนแปลกหน้า
อุบัติเหตุจากรถยนต์ และการหลงทาง ความกลัวสิ่งเหล่านี้บ่งชี้ว่าสมเหตุสมผล เพราะเด็กเหล่านั้น
อยู่ในเมืองหลวงซึ่งเป็นเมืองกว้างใหญ่มีผู้คนมากมาย การจราจรคับคั่งอยู่ตลอดเวลา และได้
พบเห็นอุบัติเหตุจากรถยนต์อยู่เสมอ

ข. สิ่งอื่น ๆ ที่เด็กกลัวขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน เมื่อถามถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกลัวขณะอยู่ที่อื่นซึ่งไม่ใช่บ้านและโรงเรียน ปรากฏว่าเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งกลัวถึงสัตว์มากที่สุด ก็จะเห็นได้จากตัวเลขแสดงจำนวนคำตอบในตาราง 6 สิ่งที่เด็กกลัวด้วยกัน มารองลงมาจากรัสต์วไคแก่สถานการณ่น่ากลัว ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุ คนแปลกหน้า คนบ้า คนเมา เป็นต้น นอกจากนั้นก็ยังกลัวงู โดยเฉพาเด็กในหมู่บ้านอเม้ง ยิ่งถึงผู้อยู่มากจนน่าสังเกต ความกลัวในสิ่งต่าง ๆ ขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียนที่พบนี้ ปรากฏว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิงให้คำตอบคล้ายคลึงกัน เป็นที่น่าประหลาดใจว่า สำหรับเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร นั้น เมื่อถามถึงสิ่งอื่น ๆ ที่กลัวนอกเหนือจากสิ่งทกลัวที่สุดขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน ปรากฏว่าเด็กเอียงถึงสัตว์ต่าง ๆ มากมาย และชนิดของสัตว์ที่เอียงถึงคล้ายคลึงกับชนิดของสัตว์ที่เด็กในหมู่บ้านชนบทเอียงถึงด้วย จากการตรวจสอบรายละเอียดของสัตว์ต่าง ๆ พบว่าเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาเอียงถึง เสือ ช้าง หมี บ่อยครั้งพอ ๆ กับเด็กในชนบท ความกลัวของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา ดังกล่าวนั้น นับว่าไม่สมเหตุสมผล เข้าใจว่าเด็กคงจะเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายของสัตว์เหล่านั้นจาก โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือจากกรรภาพในหนังสือต่าง ๆ และผู้ใหญ่มีใจแข็งให้เด็กมีความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับโอกาสที่เด็กจะได้พบปะกับสัตว์เหล่านั้น ยิ่งกว่านั้นบางคนอาจหยิบยกขึ้นมาใช้ชี้แจงเด็กอีกด้วย เด็กจึงมีความกลัวไม่สมเหตุสมผลดังกล่าวนั้นแล้ว

ตาราง ๖ จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอเม้ง เกี่ยวกับสิ่งทกลัว ขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียนในเวลากลางวัน นอกเหนือจากสิ่งทกลัวมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ*

สิ่งทกลัว	หมู่บ้านนาป่า จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	41.4 (12)	36.7 (11)	39.0 (23)
สถานการณ่น่ากลัว	27.6 (8)	46.7 (14)	37.3 (22)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	10.3 (3)	10.0 (3)	10.2 (6)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	20.7 (6)	6.6 (2)	18.5 (8)

ตาราง 6 (ต่อ)

สิ่งทอ	หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	56.8 (46)	46.9 (45)	51.4 (91)
สถานการณ์น้ำกลั	37.0 (30)	40.6 (39)	39.0 (69)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	6.2 (5)	10.4 (10)	8.5 (15)
ไม่กลั ไม่ตอบ	—	2.1 (2)	1.1 (2)
สิ่งทอ	หมู่บ้านเมือง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	59.4 (85)	60.4 (79)	59.8 (164)
สถานการณ์น้ำกลั	20.3 (29)	19.8 (26)	20.1 (55)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	0.7 (1)	—	0.4 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	19.6 (28)	19.8 (26)	19.7 (54)
ไม่กลั ไม่ตอบ	—	—	—

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำตอบ

4. สิ่งที่เด็กกลัวในเวลากลางคืน

ก. สิ่งที่กลัวมากที่สุด เมื่อสอบถามถึงสิ่งที่เด็กมีความรู้สึกกลัวมากที่สุดในเวลากลางคืน ปรากฏเป็นข้อเท็จจริงที่แสดงไว้ในตาราง 7 จากตัวเลขในตารางนี้ จะเห็นได้ว่าเด็กในหมู่บ้านนาป่า และอุ้มิ่ง กลัวมากที่สุด โดยเฉพาะเด็กอุ้มิ่งกลัวแทบทุกคน ส่วนเด็กนาป่าซึ่งเคยพบว่าไม่ค่อยกลัวมากนักในเวลากลางวันนั้น ปรากฏว่าในเวลากลางคืนกลัวมากกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กทั้งหมด ความกลัวในเวลากลางคืนของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามนี้ ตรงกับความกลัวของเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ชิง ม.จ. หญิงประภาพรณี ภานุพนธ์ พบว่ากลัวมากที่สุดเช่นเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องที่เด็กกลัวกันมากนี้ ม.จ. หญิงประภาพรณี ภานุพนธ์ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า คงเนื่องมาจากชนบทยังคงมีบางประการของไทยยังมีพิธีการที่เกี่ยวข้งกับผีอยู่บางประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คงเนื่องมาจากคำพูดของผู้ใหญ่ด้วย ข้อคิดเห็นดังกล่าวนี้ เป็นข้อคิดเห็นที่น่ายำยักและเข้าใจว่าการที่เด็กส่วนมากในหมู่บ้านนาป่าและอุ้มิ่งกลัวมากที่สุดในเวลากลางคืน ก็คงจะเนื่องมาจากเหตุเดียวกัน เพราะประชาชนในชนบทนั้นมีความเชื่อต่อเรื่องผีสูงมาก และพิธีการที่เกี่ยวกับผีอยู่มากด้วย

ม.จ. หญิงประภาพรณี ภานุพนธ์ ได้บอกด้วยว่า เด็กชายที่กลัวมากที่สุดในเวลากลางคืนมีจำนวนมากกว่าเด็กหญิง และได้สังเกตเหตุผลว่า การที่เป็นเช่นนั้นคงเนื่องมาจากความแตกต่างในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือบิดามารดามักเป็นห่วงเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย ในเวลากลางคืนมักจะไม่วางหรือปล่อยให้เด็กผู้หญิงทำอะไรอยู่ตามลำพังเหมือนเด็กผู้ชาย ถ้าข้อสันนิษฐานข้อนี้เป็นความจริงสำหรับเด็กในพระนคร ข้อเท็จจริงที่พบในตาราง 7 นี้ ก็แสดงแนวโน้มว่าเด็กในชนบทไม่ว่าชายหรือหญิงคงได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากบิดามารดาไม่แตกต่างกัน เพราะปรากฏว่าพวกที่กลัวที่สุดในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนั้น เป็นพวกเด็กผู้หญิงมากพอ ๆ กับเด็กผู้ชาย

ตาราง 7 สิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนาข้าว พรวนเหมือน และอู๋มิ่ง คอยว่ากลัวมากที่สุดในเวลา
กลางคืน ค่าตอบคือเป็นอัตราส่วนร้อย*

สิ่งที่กลัวมากที่สุดเป็นเวลากลางคืน	หมู่บ้านนาข้าว จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	15.4 (2)	21.4 (8)	18.5 (5)
สถานการณ์น่ากลัว (ขโมย คนบ้า)	28.1 (8)	14.8 (2)	18.5 (5)
สิ่งที่เห็นธรรมชาติ (ความมืด ความหนาว)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	58.8 (7)	64.8 (9)	59.8 (16)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	7.7 (1)	—	8.7 (1)
	หมู่บ้านพรวนเหมือน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	47.6 (10)	50.0 (12)	48.9 (22)
สถานการณ์น่ากลัว (ขโมย คนบ้า)	9.5 (2)	8.8 (2)	8.9 (4)
สิ่งที่เห็นธรรมชาติ (ความมืด ความหนาว)	4.8 (1)	4.2 (1)	4.4 (2)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	38.1 (8)	37.5 (9)	37.8 (17)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	—	—	—

ตาราง 7 (ต่อ)

สิ่งที่กลัวมากที่สุดในช่วงกลางคืน	หมู่บ้านอเม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	8.2 (1)	8.1 (1)	8.2 (2)
สถานการณ์น้ำกลัว (ขโมย คนบ้า)	—	8.1 (1)	1.6 (1)
สิ่งที่เขินธรรมชาติ (ความมืด ความหนาว)	—	—	—
สิ่งที่นอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	96.8 (80)	98.8 (80)	95.2 (60)
ไม่กลัว ไม่ตอบ	—	—	—

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนเด็กที่ตอบ

ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรวนเหมือน ปรากฏว่ากลัวสัตว์กันมากกว่าผี และสัตว์ที่เด็กเหล่านั้นกลัวกันมากที่สุดก็คือเสือ ความกลัวเสือของเด็กพรวนเหมือนนี้ ในตอนกลางคืนจะรุนแรงมากกว่าในตอนกลางวัน เพราะปรากฏว่าพวกที่ตอบว่ากลัวสัตว์นั้นหมายถึงเสือแทบทุกคน การที่เด็กพรวนเหมือนกลัวเสือกันมากนั้นก็คงเนื่องจากถูกผู้ใหญ่ขู่ตั้งกล่าวดูมาแล้วข้างต้น และที่กลัวรุนแรงมากในช่วงกลางคืนก็คงเป็นเพราะทราบจากผู้ใหญ่ว่า เสือมักจะชอบออกหากินในตอนกลางคืนนั่นเอง

สำหรับสถานการณ์น้ำกลัวที่เด็กในทั้งสามหมู่บ้านกล่าวถึงนั้น ปรากฏว่าเด็กในหมู่บ้านนาป่าและพรวนเหมือนกล่าวถึงขโมยมากกว่าอย่างอื่น แสดงว่าในหมู่บ้านทั้งสองนี้คงมีขโมยอยู่บ่อย ๆ ส่วนเด็กในหมู่บ้านอเม้งไม่เอ่ยถึงขโมยเลย สิ่งที่ตกเป็นสถานการณ์น้ำกลัวของเด็กอเม้งคือ คนบ้า และคนเมา

ข. สิ่งอื่น ๆ ที่เด็กกลัวในเวลากลางวัน เมื่อถามว่ากลัวอะไรอีกบ้างในเวลากลางวัน นอกเหนือจากที่กลัวมากที่สุด ปรากฏเป็นคำตอบของเด็กทั้งในตาราง 8 จะเห็นได้ว่าเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่ง กล่าวถึงความกลัวสัตว์น้อยกว่าอย่างอื่น ทั้งนี้ผดกยเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเคยถึงสถานการณ์น่ากลัว อาทิเช่น ขโมย คนร้าย มากที่สุด การที่เป็นเช่นนั้นก็คงเป็นเพราะเด็กในชนบทมีประสบการณ์เกี่ยวกับสัตว์มากกว่าอย่างอื่น ส่วนเด็กในพระนครนั้นประสบการณ์เกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ มีน้อย แต่คงได้ยินผู้ใหญ่พูดหรือแสดงความกลัวขโมยหรือคนร้ายจะเข้าบ้าน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอในพระนคร

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคำตอบของเด็กชายและเด็กหญิงในหมู่บ้านทั้งสามนั้นแล้ว พบแนวโน้มว่า เด็กหญิงแสดงความกลัวสิ่งต่าง ๆ ในตอนกลางวันมากกว่าเด็กชาย ทั้งนี้ยกเว้นความกลัวสัตว์ของเด็กในหมู่บ้านอเม้ง ซึ่งปรากฏว่าเด็กชายเคยถึงมากกว่าเด็กหญิง ตาราง 8 จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานหมื่น และอเม้ง เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่กลัวในเวลากลางวัน นอกเหนือจากที่กลัวมากที่สุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อย

สิ่งกลัว	หมู่บ้านนาบ้ำ จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	36.4 (12)	61.8 (21)	49.8 (33)
สถานการณ์น่ากลัว	30.8 (10)	32.4 (11)	31.8 (21)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	18.2 (6)	2.9 (1)	10.4 (7)
ไม่ตอบ ไม่กลัว	15.1 (5)	2.9 (1)	9.0 (6)

ตาราง 8 (ต่อ)

สิ่งทอ	หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	55.6 (30)	61.8 (49)	59.0 (79)
สถานการณน้ำกลว	24.1 (18)	18.8 (15)	79.8 (28)
สิ่งทเป็นธรรมชาติ	8.7 (2)	1.2 (1)	2.2 (8)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	16.7 (9)	17.5 (14)	17.2 (28)
ไม่ตอบ ไม่กลว	—	1.2 (1)	0.8 (1)
สิ่งทอ	หมู่บ้านอเม็ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	72.5 (58)	56.5 (48)	64.2 (106)
สถานการณน้ำกลว	5.0 (4)	15.8 (18)	10.8 (17)
สิ่งทเป็นธรรมชาติ	1.2 (1)	—	0.6 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	21.8 (17)	28.2 (24)	24.9 (41)
ไม่ตอบ - ไม่กลว	—	—	—

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำตอบ

5. สิ่งที่เกิดกล้วมากที่สุดในโลก

เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดในหมู่บ้านสามแห่งที่สถาบันค้นคว้าวิจัย กล้วมากที่สุดในโลกนี้ ตัวเลขในตาราง 9 แสดงว่าเกิดในหมู่บ้านอุเม็งกล้วมากที่สุดในโลกแทบทุกคน ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนนั้น มีพวกกล้วผมากพอ ๆ กับพวกกล้วสัตว์ และสัตว์ที่เกิดกล้วกันมากก็คือ เสือ เช่นเดียวกับที่พบมาแล้วในตอนต้น สำหรับเด็กในหมู่บ้านนาบ้านนี้ปรากฏว่ามีความกล้วจำแนกเป็นหลายอย่าง เด็กเกือบครึ่งหนึ่งตอบว่ากล้วผมากที่สุดในโลก ส่วนที่เหลือตอบว่ากล้วสัตว์มากที่สุด 8 คน กล้วสถานการณ่น่ากล้ว 7 คน และไม่กล้วอะไรเลย 1 คน สัตว์ที่เกิดกล้วกันมากได้แก่ สุนัขบ้า ส่วนสถานการณ่น่ากล้ว ได้แก่ ไข้โมย เป็นที่น่าสังเกตว่าสุนัขบ้าและไข้โมยเป็นสิ่งที่เกิดยากคนในหมู่บ้านนี้เคยถึงอยู่เสมอ

ตาราง 9 สิ่งที่เกิดในหมู่บ้านนาบ้าน พรานเหมือน และอุเม็ง กล้วมากที่สุดในโลก
คำตอบคิดเป็นอัตราส่วนร้อย*

สิ่งที่เกิดกล้วมากที่สุดในโลก	หมู่บ้านนาบ้าน จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	30.8 (4)	28.6 (4)	29.6 (8)
สถานการณ่น่ากล้ว	30.8 (4)	21.4 (3)	25.9 (7)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	38.5 (5)	42.9 (6)	40.8 (11)
ไม่กล้ว - ไม่ตอบ	—	7.1 (1)	3.7 (1)

ตาราง 8 (ต่อ)

สิ่งแปลกปลอมมากที่สุดในโลก	หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	47.6 (10)	45.8 (11)	46.7 (21)
สถานการณ์น้ำกลัว	4.8 (1)	4.2 (1)	4.4 (2)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	42.8 (9)	50.0 (12)	46.7 (21)
ไม่กลัว - ไม่ตอบ	4.8 (1)	—	2.2 (1)
	หมู่บ้านอเม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์	9.7 (8)	9.4 (8)	9.5 (6)
สถานการณ์น้ำกลัว	—	6.2 (2)	3.2 (2)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ (ฟ้าผ่า)	3.2 (1)	—	1.6 (1)
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ (ผี)	87.1 (27)	84.4 (27)	85.7 (54)
ไม่กลัว - ไม่ตอบ	—	—	—

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนเด็กที่ตอบ

จากข้อเท็จจริงที่พบนี้ สรุปได้ว่า เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งมีความโน้มเอียงที่จะกลัวกันมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในหมู่บ้านอูเม็งกลัวมากที่สุดแทบทุกคน เด็กในหมู่บ้านน่ายาและพรานเหมื่อนนั้นแม้จะมีพวกทกลวสถานการณากลัวและสัวกันอยู่มิใช่น้อย แต่พวกทกลวผกยงมีจำนวนสูงมากจนน่าสังเกต ข้อเท็จจริงที่พบนี้ตรงกับท ม.จ. หนึ่ง ประภาพันธุ์ พยในกลุมเด็กโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ฉะนั้น กลัวได้ว่า โดยทั่วไปแล้วเด็กไทยในวัยนี้กลัวกันมากที่สุดในโลก ไม่ว่าจะเป็นเด็กในชนบทหรือในพระนคร การที่เป็นเช่นนั้นคงเนื่องมาจากว่าคนไทยเรายังมีความเช็ดอนในเรื่องผกนอยู่มาก ความเชื่อและการกระทำต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความเช็ดอนจึงมีผลไปถึงความกลัวของเด็กซึ่งพร้อมจะเรียนรูสิ่งต่าง ๆ จากผู้ใหญ่อยู่แล้ว

แหล่งกำเนิดของความกลัว

เท่าที่ทราบมาแล้วทั้งหมดเป็นสิ่งที่เด็กกลัวในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ กัน การที่เด็กมีความกลัวในสิ่งต่าง ๆ นั้น เนื่องมาจากขั้วจิตต่าง ๆ หลายอย่างด้วยกัน ขั้วจิตที่ทำให้เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งยังเกิดความกลัวในสิ่งต่าง ๆ นั้น อาจเรียกได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดของความกลัว ซึ่งอาจแบ่งออกตามลักษณะคำตอบของเด็กได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

ก. ประสบการณ์โดยตรง ในทันทีมาถึงการที่เด็กเคยเผชิญหรือเคยพบปะกับสิ่งที่กลัวด้วยตนเอง และเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าสิ่งนั้น ๆ มีอันตรายหรือเป็นสิ่งที่คุกคามความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของตน

ข. คำบอกเล่าของบุคคลต่าง ๆ หมายถึงการที่เด็กเรียนรู้จากความกลัวจากคำบอกเล่าของผู้อื่น หรือคำขู่ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็ก บุคคลที่บอกหรือสอนหรือขู่เด็กนั้นปรากฏจากคำตอบของเด็กว่า เป็นบิดามารดาหรือญาติพี่น้องมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อนและครู สำหรับครูนั้นมิได้เพียงบางคนเท่านั้นถึง แสดงว่าครูมีบทบาทในการปลูกฝังความกลัวด้วยการบอกเล่าหรือขู่บ่อยมาก

ค. จินตนาการของเด็กเอง ในทบทวนถึงการที่เด็กคิดนึกเอาเองว่าสิ่งนั้นสิ่งหนึ่ง
 สิ่งนั้นกลัวโดยที่ไม่เคยมีประสบการณ์พบเห็นหรือเคยมีคนบอกเล่าแต่อย่างใด

ในเรื่องแหล่งกำเนิดของความกลัวนั้นเมื่อเปรียบเทียบคำตอบของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่ง
 กับคำตอบของเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร แล้ว พบข้อ
 แตกต่างที่น่าสนใจคือ เด็กในโรงเรียนประถมสาธิตเรียนรู้ความกลัวสิ่งต่าง ๆ จากแหล่งที่
 สำคัญออกอย่างหนึ่ง คือ สื่อมวลชน อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์
 เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งไม่อาจถึงเลย และที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง
 ก็คือเด็กในหมู่บ้านชนบทยังเกิดความกลัวขึ้นได้จากการคิดนึกเอาเอง แต่เด็กในโรงเรียน
 ประถมสาธิตไม่เป็นเช่นนั้น ความแตกต่างในเรื่องนี้คงเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ
 เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์น้อยมาก ส่วน
 มากอาจจะไม่รู้จักด้วยซ้ำไป ส่วนภาพยนตร์นั้นนาน ๆ จึงจะได้มีโอกาสดูสักครั้ง ฉะนั้นสิ่ง
 เหล่านี้จึงไม่มีอิทธิพลต่อความกลัวของเด็กแต่อย่างใด ความกลัวบางชนิดเกิดขึ้นเองโดย
 เด็กคิดฝันไปต่าง ๆ นานา ส่วนเด็กในพระนครนั้น ได้ฟังวิทยุได้ดูโทรทัศน์อยู่ทุกวัน รูปภาพ
 ที่น่ากลัวต่าง ๆ อาทิเช่นอุบัติเหตุจากรถยนต์ก็ปรากฏอยู่เสมอในหน้าหนังสือพิมพ์ เด็กจึงมี
 ขั้วรับช้ทำให้เกิดความกลัวได้มากมาย การคิดนึกเอาเองจึงไม่ปรากฏดังกล่าแล้ว

ตาราง 10 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอเม้ง เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด
 ของความกลัว แสดงเป็นความถี่ และอัตราส่วนร้อยละ

แหล่งกำเนิดของความกลัว	หมู่บ้านนาป่า จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
ประสบการณ์ (รวม)	25.0 (22)	90.0 (96)	27.9 (58)
1. สัตว์	(9)	(16)	(25)
2. สถานการณ์น่ากลัว	(12)	(19)	(31)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	—	—
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(1)	(1)	(2)

ตาราง 10 (ต่อ)

แหล่งกำเนิดของความกลัว	หมู่บ้านนาป่า จังหวัดชลบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
ค่ายอกเล่าของบิดามารดาหรือญาติพี่น้อง (รวม)	35.2 (31)	45.0 (54)	40.9 (85)
1. สัตว์	(18)	(35)	(48)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(11)	(12)	(23)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	—	—
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(7)	(7)	(14)
ค่ายอกเล่าของบุคคลอื่น ๆ (รวม)	18.2 (16)	12.5 (15)	14.9 (31)
1. สัตว์	(8)	(9)	(17)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(8)	(5)	(13)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	(1)	(1)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	—	—	—
นักเขาเอง (รวม)	21.6 (19)	12.5 (15)	16.3 (34)
1. สัตว์	(5)	(7)	(12)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(8)	(5)	(13)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	(2)	(2)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(6)	(1)	(7)
หมู่บ้านพรานหมื่น จังหวัดอุดรธานี			
ประสบการณ์ (รวม)	37.5 (110)	36.3 (109)	36.9 (219)
1. สัตว์	(52)	(47)	(99)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(55)	(61)	(116)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	(2)	—	(2)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(1)	(1)	(2)

ตาราง 10 (ต่อ)

แหล่งกำเนิดของความกลัว	หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
ค่ายอกเล่าของบิดามารดาหรือญาติพี่น้อง (รวม)	47.8 (140)	50.7 (152)	49.2 (292)
1. สัตว์	(58)	(62)	(115)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(68)	(66)	(134)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	(1)	(1)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(19)	(28)	(42)
ค่ายอกเล่าของบุคคลอื่น ๆ (รวม)	10.2 (30)	9.7 (29)	10.0 (59)
1. สัตว์	(9)	(8)	(17)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(19)	(17)	(36)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	—	—
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(2)	(4)	(6)
นักเขาเอง (รวม)	4.5 (13)	3.8 (10)	3.9 (23)
1. สัตว์	(2)	(1)	(3)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(10)	(9)	(19)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	(1)	—	(1)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	—	—	—
หมู่บ้านอเม้ง จังหวัดเชียงใหม่			
ประสบการณ์ (รวม)	54.8 (188)	53.9 (171)	54.2 (356)
1. สัตว์	(111)	(81)	(192)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(66)	(82)	(148)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	(4)	(8)	(12)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(7)	(2)	(9)

ตาราง 10 (ต่อ)

แหล่งกำเนิดของความกลัว	หมู่บ้านอมิ่ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
คำบอกเล่าของบิดามารดาหรือญาติพี่น้อง (รวม)	26.2 (90)	89.1 (124)	82.6 (214)
1. สัตว์	(48)	(56)	(99)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(28)	(87)	(80)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	(1)	(1)
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(24)	(30)	(54)
คำบอกเล่าของบุคคลอื่น ๆ (รวม)	8.8 (30)	8.2 (10)	6.1 (40)
1. สัตว์	(14)	(6)	(20)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(6)	(8)	(9)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	—	—
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(10)	(1)	(11)
นักเขาเอง (รวม)	10.2 (35)	9.8 (12)	7.1 (47)
1. สัตว์	(8)	(1)	(9)
2. สถานการณ์น้ำกลัว	(17)	(8)	(25)
3. สิ่งที่เป็นธรรมชาติ	—	—	—
4. สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ	(10)	(8)	(13)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำตอบ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคำตอบของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่ง เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของความกลัวทั้งแสดงไว้ในตาราง 10 จะเห็นได้ว่าเด็กในหมู่บ้านนาป่าและพรานหม่อนเรียนรูความกลัวสิ่งต่าง ๆ จากคำบอกเล่าของบิดามารดาและญาติพี่น้องมากที่สุด ส่วนเด็กในหมู่บ้านอูเม็งนั้นเรียนรูจากประสบการณ์ของตนเองมากที่สุด ความแตกต่างที่พบนี้เข้าใจว่าคงเนื่องมาจากวิถีการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่างกัน เท่าที่ได้อ่านสอภามตุเกี่ยวกับเรื่องความเข้มงวดกวดขันในการที่เด็กจะไปเที่ยวเล่นในที่ต่าง ๆ ปรากฏว่าบิดามารดาในหมู่บ้านอูเม็งมีความโน้มเอียงที่จะปล่อยให้บุตรหลานของตนมีอิสระเสรีจะไปเที่ยวเล่นในที่ต่าง ๆ ได้มากกว่าบิดามารดาในหมู่บ้านนาป่าและพรานหม่อน การที่เป็นเช่นนั้นก็คงเนื่องมาจากสภาพทั่วไปของหมู่บ้านอูเม็งนั้นแตกต่างกับสภาพของหมู่บ้านนาป่าและพรานหม่อน หมู่บ้านอูเม็งนั้นโดยทั่วไปมีลักษณะร่มรื่นน่าสบาย สภาพแวดล้อมทั่วไปก็ไม่เปลี่ยวหมิ่นหมู่บ้านนาป่าและพรานหม่อนซึ่งตั้งอยู่ในทุ่งนาและมีป่าละเมาะน่ากลัวอยู่ข้างแห่ง ยิ่งกว่านั้นหมู่บ้านอูเม็งยังตั้งอยู่ห่างไกลจากถนนใหญ่ อันตรายที่อาจเกิดจากรถยนต์เป็นเรื่องที่ไม่ต้องเป็นห่วงกลัวเกรงกันเลย ไม่เหมือนกับหมู่บ้านนาป่าและพรานหม่อนซึ่งตั้งอยู่ติดกับถนน ดังนั้นเด็กในหมู่บ้านอูเม็งจึงมีอิสระเสรีในการเที่ยวเล่นไปในที่ต่าง ๆ มากกว่าเด็กในอีกสองหมู่บ้านนี้ การได้เที่ยวเล่นไปในที่ต่าง ๆ มากทำให้เด็กมีประสบการณ์มาก ได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากกว่าการเรียนรูความกลัวในสิ่งต่าง ๆ จึงเนื่องมาจากประสบการณ์ของตนเองมากกว่า

เมื่อเปรียบเทียบคำตอบของเด็กชายและเด็กหญิง พบความโน้มเอียงที่ควรแก่การสังเกตอยู่อย่างหนึ่งคือ ในการเรียนรูความกลัวสิ่งต่าง ๆ จากบุคคลต่าง ๆ กันนั้น ปรากฏว่าเด็กหญิงมีความโน้มเอียงที่จะเรียนรูจากบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่มากกว่าเด็กชาย ส่วนที่เรียนรูจากบุคคลอื่น ๆ นั้น กลับพบความโน้มเอียงไปในทางตรงข้าม การที่เป็นเช่นนั้น ก็เป็นเพราะเด็กชายมีโอกาสดอกไปนอกบ้านได้มากกว่าเด็กหญิง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งเกี่ยวกับขบวนการทางสังคมของบ้านเมืองเรานั่นเอง และการที่เด็กชายมีโอกาสดและมีประสบการณ์มากกว่าเด็กหญิงนั่นเอง จึงปรากฏเป็นข้อเท็จจริงอีกอย่างหนึ่ง คือ เด็กชายมีจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งทกลวมากกว่าเด็กหญิงด้วย

การตอบสนองของความกลัว

1. วิธตอบสนองของความกลัว ตามปกติ เมื่อคนเรามีความรู้สึกกลัวซึ่งจะเนื่องมาจากอะไรก็ตาม ย่อมจะมีปฏิกิริยาหรือการกระทำต่าง ๆ เพื่อขจัดความรู้สึกนั้นให้หมดสิ้นไป

ทั้งนี้เป็นปกติวิสัยของมนุษย์ในการที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งความสมดุลทั้งทางกายและทางใจ
 วิธตอบสนองของความกลัวซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไป ก็คือความพยายามที่จะหลบหนี
 สิ่งคุกคามนั้น อย่างไรก็ตาม บางคนอาจตอบสนองด้วยความพยายามที่จะกำจัดสิ่งคุกคามเสีย

และบางคนอาจตอบสนองด้วยการแสดงถึงว่าตนไม่กลัว เพราะได้รับการอบรมฝึกฝนมาว่าการ
 แสดงความกลัวเป็นสิ่งที่น่าอับอาย ฉะนั้นความกลัวของคนประเภทนี้ คือกลัวที่จะแสดง
 ความกลัวออกมา การที่คนเรารู้จักการกระทำอย่างไรเพื่อตอบสนองต่อความรู้สึกกลัวนั้นขึ้น
 อยู่กับความรู้ความเข้าใจ สถิติปัญญาความสามารถ ตลอดจนสภาพร่างกายและประสบการณ์
 ของแต่ละคน

สำหรับวิธขจัดหรือตอบสนองของความกลัวของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และ
 อูเม็งนั้น ปรากฏว่าอาจจำแนกได้เป็น 3 วิธด้วยกัน คือ

1. การตอบสนองของความกลัวด้วยวิธหนี ในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำ
 ที่แสดงว่าเด็กหลบหนีโดยตรงเมื่อพบปะกับสิ่งคุกคาม

ตาราง 11 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอูเม็ง เกี่ยวกับวิธตอบสนอง
 ความกลัวคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ

วิธตอบสนองของความกลัว		หมู่บ้านนาป่า จังหวัดชลบุรี		
		ชาย	หญิง	รวม
สัตว์ :	หนี	20.2 (17)	28.5 (31)	25.0 (48)
	สู้	17.8 (15)	18.4 (20)	18.2 (95)
หลบเลี่ยง	—	—	7.3	4.2
	—	—	(8)	(8)
ไม่ทราบ	—	—	—	—
	—	—	—	—

ตาราง 11 (ต่อ)

วิธีตอบสนองต่อความกลัว		หมู่บ้านนาป่า จังหวัดชลบุรี		
		ชาย	หญิง	รวม
สถานการณ์น้ำกลัว :	หน้	16.7 (14)	19.8 (21)	18.2 (85)
	สู้	9.5 (8)	7.8 (8)	8.8 (16)
	หลบเลี่ยง	15.6 (13)	10.1 (11)	12.5 (24)
	ไม่ทราบ	—	—	—
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ :	หน้	—	0.9 (1)	0.5 (1)
	สู้	—	—	—
	หลบเลี่ยง	—	0.9 (1)	—
	ไม่ทราบ	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ :	หน้	17.8 (15)	6.4 (7)	11.5 (22)
	สู้	—	—	—
	หลบเลี่ยง	2.4 (2)	0.9 (1)	1.6 (3)
	ไม่ทราบ	—	—	—

ตาราง 11 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของความกลัว		หมู่บ้านพรวนหมื่น		จังหวัดอุดรธานี
		ชาย	หญิง	รวม
สัตว์ :	หมี	28.8 (87)	28.9 (88)	28.6 (175)
	สุนัข	9.1 (28)	8.9 (27)	9.0 (55)
	หอยเลียง	0.8 (1)	3.0 (9)	1.6 (10)
	ไม่ทราบ	0.6 (2)	2.0 (6)	1.3 (8)
สถานการณ์น้ำกลัว :	หมี	30.6 (94)	25.6 (78)	28.1 (172)
	สุนัข	1.0 (3)	0.6 (2)	0.8 (5)
	หอยเลียง	16.6 (51)	18.0 (55)	17.3 (106)
	ไม่ทราบ	6.2 (19)	5.2 (16)	5.7 (35)
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ :	หมี	0.3 (1)	—	0.2 (1)
	สุนัข	—	—	—
	หอยเลียง	0.6 (2)	—	0.3 (2)
	ไม่ทราบ	—	—	—

ตาราง 11 (ต่อ)

วิธียกย่องความกล้า		หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
		ชาย	หญิง	รวม
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ :	เห็น	5.5 (17)	6.2 (19)	5.9 (86)
	สัมผัส	—	1.0 (3)	0.5 (3)
	หลบเลี่ยง	—	—	—
	ไม่ทราบ	0.6 (2)	0.6 (2)	0.7 (4)
		หมู่บ้านชุมเม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
		ชาย	หญิง	รวม
สัตว์ :	เห็น	25.9 (92)	32.8 (108)	29.2 (200)
	สัมผัส	19.5 (69)	7.9 (26)	13.9 (95)
	หลบเลี่ยง	4.5 (16)	3.6 (12)	4.1 (28)
	ไม่ทราบ	1.4 (5)	0.6 (2)	1.0 (7)
สถานการณ์น่ากลัว :	เห็น	14.6 (52)	22.1 (73)	18.2 (125)
	สัมผัส	1.1 (4)	—	0.6 (4)

ตาราง 11 (ต่อ)

วิธีตอบสนองต่อความกลัว		หมู่บ้านอู่เม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
		ชาย	หญิง	รวม
สิ่งที่เห็นธรรมชาติ :	กลัว หลบเลย	18.9 (67)	20.9 (69)	19.9 (136)
	ไม่ทราบ	1.4 (5)	0.6 (2)	1.0 (7)
	หนี	0.8 (3)	1.2 (4)	1.0 (7)
	สู้	—	—	—
	กลัว หลบเลย	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ :	ไม่ทราบ	—	—	—
	หนี	7.9 (28)	9.4 (31)	8.6 (59)
	สู้	2.0 (7)	0.9 (3)	1.5 (10)
	กลัว หลบเลย	1.4 (5)	—	0.7 (5)
	ไม่ทราบ	0.6 (2)	—	0.3 (2)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำตอบ

2. การตอบสนองความกลัวด้วยวิธีเข้าสู้ การตอบสนองด้วยวิธีนี้ หมายถึงว่า เด็กไม่พยายามหลบหนีหรือกระทำการต่าง ๆ เพื่อมิให้สิ่งทกลวเกิดขึ้น หากแต่เข้าเผชิญกับสิ่งทกลวและพยายามกระทำการเพื่อกำจัดสิ่งนั้นให้หมดสิ้นไปด้วยวิธีต่าง ๆ

3. การตอบสนองความกลัวด้วยวิธีหลีกเลี่ยง การตอบสนองความกลัวด้วยวิธีนี้ หมายถึงการกระทำหรือความพยายามที่จะกระทำการเพื่อมิให้สิ่งทกลวบังเกิดขึ้น และเมื่อไม่มีทางหลบหนีเมื่องเผชิญปะกับสิ่งทกลว ก็พยายามที่จะกระทำการหรือทำตนให้เข้ากับสิ่งนั้นให้ได้ เพื่อเป็นการลดความรู้สึกกลัวให้น้อยลง ตัวอย่างของการตอบสนองด้วยวิธีนี้ มีอาทิ เช่น การที่เด็กทำตัวให้อยู่ในกฎเกณฑ์หรืออยู่ในโอวาทของบิดามารดาหรือครูอาจารย์ หรือเมื่อทำผิดกลัวจะถูกเพณต ก็พยายามประจบประแจงเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเพณต เป็นต้น การกระทำดังกล่าวนี้ โดยนัยที่แท้คือการหลบหนีสิ่งทกลวนั่นเอง แต่เป็นการหนีด้วยวิธีฉลาด จึงควรจำแนกออกไว้เป็นวิธีการตอบสนองความกลัวอีกวิธีหนึ่ง

จากตัวเลขในตาราง 11 จะเห็นได้ว่า โดยทั่วไปแล้วเมื่อเด็กบังเกิดความกลัวขึ้นไม่ว่าจะกลัวสิ่งใดก็ตาม ส่วนมากมักจะมิปฏิบัติตามวิธีตอบสนองเพื่อลดหรือขจัดความรู้สึกกลัวด้วยวิธีหลบหนีมากกว่าอย่างอื่น วิธีเข้าสู้เพื่อกำจัดสิ่งทกลวนั้นใช้กันเป็นส่วนน้อย ส่วนวิธีหลีกเลี่ยงหรือกระทำการเพื่อมิให้สิ่งทกลวเกิดขึ้นนั้น เด็กใช้กันมากเมื่องเกิดความกลัวในสิ่งททว่า เป็นสถานการณ์น่ากลัวมากกว่าสิ่งอื่น ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่า พวกทกล่าวจึงการใช้วิธีหลีกเลี่ยงหรือกระทำการเพื่อมิให้สิ่งทกลวเกิดขึ้น เพื่อพิจารณาผลการเรียนแล้วมักเป็นพวกทผล การเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ข้อเท็จจริงนี้ก็ตรงกับความคิดหมาย กล่าวคือเด็กทผลศึกษา ความรู้มักจะรู้จกกลัวในสิ่งททวรกลัว และเมื่องเกิดความรู้สึกกลัวก็สามารถแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมมากกว่าเด็กทผลศึกษาความรู้ต่ำกว่า

เมื่อเปรียบคำตอบของเด็กชายและเด็กหญิง แล้วไม่ปรากฏความแตกต่างที่เด่นชัดมากนัก แต่พอจะมองเห็นความโน้มเอียงโดยทั่วไปได้ว่า เด็กหญิงใช้วิธีหลบเลี่ยงหลีกเลี่ยงมากกว่าเด็กชาย ส่วนในเรื่องการเข้าสู้นั้น เด็กชายเอียงถึงมากกว่า ความโน้มเอียงเช่นนี้ก็เป็นธรรมดาและเนื่องมาจากขบวนการทางสังคมของบ้านเมืองเรานั่นเอง

โดยทั่วไปแล้วกล่าวได้ว่า เด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งใช้วิทยุหลยหนส่งทกถวณมากท
การหลยหนส่งทกถวณเช่นธรรมดาของมนษย์ต้งได้กล่าวมาแล้ว แต่ถ้เด็กกล่วในสิ่งที่ไม่
สมเหตุสมผลต้งทไต่พบมาแล้วในต่อนัน และต้งยงตอบสนองด้วยวิทยุหลยหนเช่นนเป็นเรอง
ทควรแก่การสังเกต เพราะแสดงว่าเด็กยงขาดความรูความเข้าใจอีกมาก
อนง เมื่อเปรยบคำตอบของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้ กับคำตอบของเด็กในโรงเรียน
ประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปรากฏว่าเป็นแบบฉบับคล้ายคลึงกัน กล่าว
คือเด็กในโรงเรียนประถมสาธิตก็ใช้วิทยุหลยหนมากทสุด รองลงมาเป็นวิทยุหลกเลียงหรือทำตน
ให้เขาภยส่งทกถว และวิทยุเขาสเป็นวิทยุเด็กใช้กันน้อยทสุด

2. แหล่งที่เด็กเรียนรูวิธีตอบสนองความกล่ว เมื่อสอบถามต่อไปว่า เด็กเรียน

วิธีขจัดความกล่วมาจากไหน ปรากฏเป็นคำตอบค้งแสดงไว้ในตาราง 12 จากตัวเลขใน
ตารางนี้จะเห็นได้ว่าเด็กเรียนรูวิธีขจัดความกล่วสิ่งต่าง ๆ จากการสั่งสอนของ บิดามารดาและ
ญาติผู้ใหญ่มากทสุด รองลงไปคือการศึกษาทักเอง และท้ายสุดเรียนจากประสยการณของ

ตาราง 12 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาบ้ำ พรานหมื่น และอูเม้ง เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู
วิธีตอบสนองความกล่ว คิดเป็นอัตราส่วนร้อย *

แหล่งเรียนรูวิธีตอบสนองความกล่ว	หมู่บ้านนาบ้ำ จังหวัดชลยบุรี		
	ชาย	หญิง	รวม
จากประสยการณ (รวม)	14.8 (12)	21.7 (31)	22.3 (43)
วิทยุ	(5)	(8)	(13)
วิทยุ	(5)	(15)	(20)
วิทยุหลกเลียง	(2)	(8)	(10)

แหล่งเรียนรู้อัตนัยของควมกล้ว	หม่ำนนำย่ำ จ้งหวักชลยร		
	ชาย	หญิง	รวม
จากค้ำยอกล่ำของบิคำมำรค้ำและญำติ (รวม)	48.2 (95)	42.9 (48)	48.0 (88)
วิหหน	(19)	(31)	(50)
วิหสิ	(11)	(9)	(20)
วิหสิลลเกลยง	(5)	(8)	(18)
จากค้ำยอกล่ำของบุคคลอื่น ๆ (รวม)	6.2 (5)	8.9 (10)	7.8 (15)
วิหหน	—	(8)	(8)
วิหสิ	—	(1)	(1)
วิหสิลลเกลยง	(5)	(1)	(6)
นเกอเอง (รวม)	85.8 (29)	20.5 (28)	26.9 (52)
วิหหน	(18)	(11)	(29)
วิหสิ	(9)	(7)	(16)
วิหสิลลเกลยง	(2)	(5)	(7)
จากประสยการณ (รวม)	หม่ำนพรวนเหมื่อน จ้งหวักอครธำน		
	8.1 (9)	2.5 (8)	2.7 (17)
วิหหน	(5)	(8)	(8)
วิหสิ	(2)	(4)	(6)
วิหสิลลเกลยง	(2)	(1)	(8)
จากค้ำยอกล่ำของบิคำมำรค้ำและญำติ (รวม)	70.6 (209)	78.2 (251)	74.6 (460)
วิหหน	(150)	(158)	(808)
วิหสิ	(16)	(81)	(47)
วิหสิลลเกลยง	(48)	(67)	(110)

ตาราง 12 (ต่อ)

แหล่งเรียนรู้อัตนัยของควมกลว	หมู่บ้านพรานหมอน จังหวัดอุดรธานี		
	ชาย	หญิง	รวม
หากำยออกเล่าของบุคคลอื่น ๆ (รวม)	10.8 (82)	13.1 (42)	12.0 (74)
วิหหน	(14)	(23)	(37)
วิหส	(3)	(1)	(4)
วิหลกลยง	(15)	(18)	(33)
นกอเอง (รวม)	15.5 (46)	6.2 (20)	10.7 (66)
วิหหน	(30)	(14)	(44)
วิหส	(9)	(4)	(13)
วิหลกลยง	(7)	(2)	(9)
	หมู่บ้านอเมง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
หากปรสยการณ (รวม)	2.4 (10)	0.5 (2)	1.4 (12)
วิหหน	(3)	(1)	(4)
วิหส	(4)	—	(4)
วิหลกลยง	(3)	(1)	(4)
หากำยออกเล่าของบิตามารดาและญาติ (รวม)	72.6 (297)	70.3 (300)	71.4 (597)
วิหหน	(137)	(133)	(270)
วิหส	(68)	(29)	(97)
วิหลกลยง	(92)	(88)	(180)

ตาราง 12 (ต่อ)

แหล่งเรียนรู้อีกข้อของความกลัว	หมู่บ้านอเม้ง จังหวัดเชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม
จากคำบอกเล่าของบุคคลอื่น ๆ (รวม)	8.1 (88)	7.4 (92)	7.8 (65)
วิหหน	(11)	(20)	(31)
วิหส	(4)	(1)	(5)
วิหหลักเลียง	(18)	(11)	(29)
นกลาเอง (รวม)	16.9 (69)	21.8 (98)	19.4 (162)
วิหหน	(39)	(48)	(87)
วิหส	(18)	(5)	(18)
วิหหลักเลียง	(17)	(40)	(57)

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นจำนวนคำตอบ

ตนเอง ไม่มีเด็กคนใดที่ตอบว่าเรียนรู้อีกข้อหรือลดความกลัวจาก หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ ดังที่ ม.จ. หญิง ประภาพันธ์ ภาณุพันธ์ พยในกล่มเด็กโรงเรียน ประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เลย ทั้งนี้คงเป็นเพราะเด็กในหมู่บ้าน ทั้งสามแห่งนี้ห่างไกลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ดังที่เคยกล่าวมาแล้วนั่นเอง

เมื่อพิจารณาคุณค่าตอบของเด็กแต่ละหมู่บ้านแล้ว จะเห็นได้ว่า เด็กในหมู่บ้านนาป่าพยายามขจัดความกลัวโดยอาศัยประสบการณ์และการคิดค้นของตนเองมากกว่าเด็กในหมู่บ้านพรานหม่อน และอเม้ง การที่เป็นเช่นนั้น แสดงว่าเด็กในหมู่บ้านนาป่าได้รับการอบรมฝึกฝนให้รู้จักพึ่งพาอาศัยตนเองมากกว่าเด็กในหมู่บ้านพรานหม่อนและอเม้ง

โดยทั่วไปแล้วกล่าวได้ว่า เด็กหันเข้าฟังบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่มากที่สุดเมื่อขงเกิดความกลัว เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กมักได้รับการอบรมสั่งสอนให้ใช้วิธีหลบหนีสิ่งตกกลัวมาก

กล่าวอย่างอื่น ขอเท็จจริงเป็นรองที่น่าสนใจ เพราะหมายถึงความเคารพหรือผูกครองของเด็ก
มิได้ทรยศหรือคำนึงถึงความสำคัญของการฝึกฝนให้เด็กรู้จักตอบสนองความกลัว เมื่อเด็กหัน
เข้ามาฟัง ก็บอกให้หลบเลี่ยงเสียทั้ง ๆ ที่เด็กไม่มีความเข้าใจที่แท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปนิสัย
ของคนไทยโดยทั่วไปก็เป็นได้ คนไทยไม่ชอบวิธีการรวบรวมนั้น ฉะนั้นเมื่อสั่งสอนอบรมบุตร
หลานของตนก็มักจะสอนให้หลบเลี่ยงหลีกเลี่ยงให้หมดไป การหลบเลี่ยงหลีกเลี่ยงสิ่งทกถวนนั้นจะมี
ประโยชน์ต่อเมื่อเด็กมีความเข้าใจที่แท้จริง รู้ว่าสิ่งใดควรกลัวสิ่งใดควรหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเด็ก
หลบหนีอยู่เรื่อยไปโดยปราศจากความเข้าใจ ก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์ เพราะนอกจากเด็กจะไม่
หายกลัวแล้ว ความรู้สึกถวนนั้นก็อาจจะรุนแรงขึ้นตามกาลเวลา และถ้ามีความกลัวอยู่มาก
เด็กก็จะไม่กล้าทำอะไร มีประสบการณ์อยู่ในวงแคบเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพไทย
ส่วนรวมทั้งนี้กล่าวมาแล้ว

สรุปผลและอภิปราย

การวิจัยเรื่องความกลัวของเด็กไทย เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยระยะยาวของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการปรับตัวของเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวิจัยเรื่องความกลัว ก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือบิดามารดาและผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ตลอดจนบุคคลทุกชั้น ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการทางอารมณ์เฉพาะที่เกี่ยวกับความกลัวของเด็ก และนำความรู้ความเข้าใจดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางสำหรับอบรมฝึกฝนให้เด็กมีการปรับตัวที่เหมาะสมต่อไป การวิจัยเรื่องนี้กระทำกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ๑ ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชนบท ๓ แห่ง คือ หมู่บ้านในภาคกลางได้แก่ หมู่บ้านตำบลนาข้าว จังหวัดชลบุรี หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่หมู่บ้านพรานหมื่น จังหวัดอุดรธานี และหมู่บ้านในภาคเหนือ ได้แก่หมู่บ้านนุเม็ง จังหวัดเชียงใหม่ รวมเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๑๓๕ คน เป็นชาย ๖๕ คน หญิง ๗๐ คน วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นวิธีสัมภาษณ์โดยตลอด ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนความถี่ของคำตอบและอัตราส่วนร้อย จำแนกเป็นหมู่บ้านและเพศ นอกจากนั้นยังได้นำผลการค้นคว้าของ ม.จ. หญิง ประภาพันธุ์ ภาณุพันธ์ ซึ่งกระทำกับเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร จังหวัดพระนคร มาอภิปรายเปรียบเทียบไว้ด้วย ผลของการวิจัยทั้งหมดมีความสำคัญ สรุปได้ดังต่อไปนี้

ก. สิ่งต่างๆ ที่เด็กกลัว สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กในหมู่บ้านชนบททั้ง ๓ แห่งกลัว พบว่าอาจจำแนกได้เป็น ๔ ประเภท คือ สัตว์ สถานการณ์น่ากลัว สิ่งที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ สัตว์ต่าง ๆ ที่เด็กเอ่ยถึงนั้นมีมากมายหลายชนิด ตั้งแต่สัตว์เล็ก คือ มด ไปจนถึงสัตว์ใหญ่ ๆ อาทิเช่น เสือและช้าง เป็นต้น สถานการณ์น่ากลัวในทันทีหมายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่คุกคามความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของเด็ก ส่วนสิ่งที่เป็นธรรมชาติได้แก่ ความร้อน ความหนาว พายุแลบ พายุผ่า เป็นต้น และสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ

เด็ก ๖ ขวบ หรือสองเชือกกันว่าเข็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ความกลัวของเด็กในสิ่งทั้งหลายมานี้
ก็ต่างกันไปตามเวลาและสถานที่ต่าง

๑. ความกลัวขณะอยู่ที่บ้านในเวลากลางวัน โดยทั่วไปแล้ว ขณะอยู่ที่บ้านใน
เวลากลางวัน เด็กในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งกลัวสัตว์กันเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เด็กในหมู่บ้านนาข้าวและพรวนเหมือนกลัวสัตว์กันมากที่สุด สัตว์ที่เด็กนากลัวกันมากที่สุดได้
แก่สุนัข สันนิษฐานว่าในหมู่บ้านนี้คงมีสุนัขอยู่บ่อย ๆ เพราะเด็กรู้จักและเอ๋ยถึงกัน
แทบทุกคน ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรวนเหมือนกลัวเสือกมากที่สุด ทั้งที่ไม่เคยพบเห็นเสือกเลย การ
ที่เด็กในหมู่บ้านพรวนเหมือนกลัวเสือกกันมากนี้ เขาใจว่าเนื่องมาจากเหตุ ๒ ประการ ประการ
แรกสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านนี้มีลักษณะเป็นป่าเปลี่ยวในบางแห่ง ซึ่งอาจทำให้เด็กหวาดเกรง
สัตว์ร้ายต่าง ๆ โดยเฉพาะเสือกเป็นอันมาก อีกประการหนึ่งเขาใจว่า เด็กคงถูกผู้ใหญ่ชี้ให้กลัว
เสือกอยู่เสมอ ข้อสันนิษฐานที่ว่าผู้ใหญ่อาจอ้างเอาเสือกมาชี้เด็กอยู่เสมอ มีหลักฐานพอจะเชื่อ
ได้ว่า ใกล้เคียงความจริงอยู่มาก หลักฐานประการแรกได้แก่คำตอบของมารดาของเด็กเอง
ที่ขบขันว่าเด็กที่ไซบึงเคยเด็กให้กระทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ การชี้ให้กลัวสัตว์เป็นวิธีการหนึ่ง
ที่มารดาและญาติผู้ใหญ่ของเด็กไซบึงอยู่เสมอ หลักฐานประการที่สองได้แก่ประวัติของหมู่บ้านซึ่ง
กล่าวกันว่า เป็นหมู่บ้านที่กล้าสัตว์คนหนึ่งชื่อเหมือนเป็นผกอตงชน จึงเรียกกันว่าหมู่บ้าน
พรวนเหมือนจนตราขายเท่าทกวิน การที่พรวนเหมือนตกลงใจตรกรากลงจนทก ก็น่าเป็นเพราะ
สมัยก่อนนั้นคงเป็นป่าเปลี่ยวมีสัตว์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พรวนเหมือนเป็นนกล่าสัตว์ขาย
เป็นอาชีพ คงเห็นเป็นทำเลจึงพอใจและเที่ยวล่าสัตว์อยู่ ณ ที่นั้นเป็นเวลานาน ต่อมาผู้คนมา
ตั้งชุมชนจึงกลายเป็นหมู่บ้านดังกล่าวกว่า ประวัติของหมู่บ้านนี้คงจะได้เล่าสืบเนื่องกันเรื่อยมา
ถึงขั้นนี้ในขั้นตอนนี้จะไม่เสือกหรือข้างอาศัยอยู่ แต่ผู้คนก็คงอดคิดไม่ได้ว่าอาจมีหลงเหลืออยู่
บ้าง เมื่อเป็นเช่นนั้น คราวใดที่คนกล้าสัตว์บ้างก็จะนั่งเสือกก่อนอื่น ดังนั้นเสือกจึงเป็นสัตว์ที่ถูก
นำมาชี้ให้กลัวอยู่เสมอ และการชี้ก็คงจะมีได้ชี้พอให้กลัว แต่ข้ออย่างเขาจริงเอางี้ ดังนั้น
ในหมู่บ้านนี้จึงกลัวเสือกกันอย่างรุนแรงมาก เป็นความกลัวที่ฝังใจ เพราะไม่ว่าจะอยู่
ที่ไหน เวลาใด เด็กในหมู่บ้านนี้จะคิดถึงเสือกเสมอคงจะเห็นต่อไป

สำหรับเด็กในหมู่บ้านอื่นนั้น แม้จะเอ่ยถึงความกลัวสัตว์กันเป็นจำนวนมากก็ตาม สิ่ง
ที่เด็กกลัวมากที่สุดมิใช่สัตว์ แต่เป็นการลงโทษของบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่ การที่เป็น
เช่นนั้น เข้าใจว่าคงเป็นเพราะวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งชาวชนบทนั้นเป็นวิธีการที่ใช้กันทั่วไป
แม้ในหมู่บ้านนาป่าและพรานเหมือนก็ใช้กันเป็นประจำเช่นเดียวกัน แต่การที่เด็กในหมู่บ้านทั้ง
สองนี้อาจกลัวสัตว์มากที่สุดนั้น แสดงว่า ความกลัวสัตว์ของเด็กในหมู่บ้านทั้งสองแห่งนี้
เป็นความกลัวที่รุนแรงมาก

ความกลัวของเด็กในหมู่บ้านชนบทดังกล่าวนี้ แตกต่างกับความกลัวของเด็กในโรงเรียน
ประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเป็นเด็กในจังหวัดพระนคร กล่าวคือโดย
ทั่วไปแล้ว เด็กในจังหวัดพระนคร เอ่ยถึงความกลัวสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสถานการณ์น่ากลัวเป็น
ส่วนมาก สถานการณ์น่ากลัวที่เด็กในจังหวัดพระนครกลัวมากที่สุดขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน
คือการลงโทษของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ การที่เด็กในชนบทและเด็กในพระนครมีความ
กลัวขณะอยู่ที่ยานในเวลากลางวันแตกต่างกันดังนี้ ก็เนื่องมาจากความแตกต่างในเรื่องสภาพ
แวดล้อมทางบ้านนั่นเอง เด็กในพระนครส่วนมากมีประสบการณ์ได้พบเห็นสัตว์ต่าง ๆ น้อยมาก
ขณะอยู่ที่ยาน และสภาพแวดล้อมก็ไม่ชวนให้คิดถึงอันตรายจากสัตว์แต่อย่างใด ดังนั้นเด็ก
จึงกลัวสัตว์กันน้อยมากในเวลาและสถานที่ดังกล่าวนี้ ส่วนเด็กในชนบทนั้น ทั้งประสบการณ์
และสภาพแวดล้อมมีส่วนทำให้เกิดนึกถึงสัตว์อยู่เสมอ จึงเอ่ยถึงความกลัวสัตว์มากมายหลาย
ชนิดดังกล่าวนี้อแล้ว

ข้อแตกต่างในเรื่องความกลัวของเด็กในชนบทและเด็กในพระนครที่น่าสนใจมากอีกอย่าง
หนึ่ง คือ ขณะอยู่ที่ยานในเวลากลางวันนั้น เด็กชนบทหลายคนกลัวผีมาก ส่วนเด็กในพระ
นครกลับไม่มีใครเอ่ยถึงผีเลย ความแตกต่างในเรื่องนี้ก็นเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน
อีกเช่นกัน เด็กในชนบทนั้นส่วนมากมีบ้านเรือนอยู่ใกล้วัด การเก็บศพหรือการทำศพในวัด
ชนบทไม่ว่าจะมีศิษย์วัดภิกษุ ประสพการณ์ของเด็กในเรื่องนี้ ประกอบกับความเงยบงกชขึ้น
เป็นลักษณะสำคัญของหมู่บ้านชนบท อาจทำให้เด็กมีจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องผีได้ง่ายมาก
เกี่ยวกับเรื่องความกลัวผี พบข้อควรแก่การสนใจอีกอย่างหนึ่ง เด็กที่กลัวผีมาก
ส่วนมากเป็นเด็กที่ผลการเรียนต่ำ ข้อเท็จจริงนี้แม้จะยืนยันไม่ได้แน่นอนนัก เพราะเป็นความ

แตกต่างกันในกลุ่มเด็กเพียงส่วนน้อย แต่ก็เป็นความโน้มเอียงที่แสดงว่าสติปัญญาความมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้คนเรามีความกลัวอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่เพียงใด

2. ความกลัวขณะอยู่ที่โรงเรียน สิ่งที่เกิดกลัวมากที่สุดขณะอยู่ที่โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเด็กในหมู่บ้านชนบทหรือเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเป็นเด็กในพระนคร ใต้แก่ครู ความกลัวครูในชั้น ส่วนมากเป็นความกลัวในเรื่องการถูกลงโทษมากกว่าเรื่องอื่น การที่เกิดกลัวครูลงโทษกันมากนัก สันนิษฐานว่าเนื่องมาจากเหตุสองประการ กล่าวคือ เด็กได้รับการอบรมปลูกฝังให้มีความเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ อันได้แก่บิดามารดา ครู-อาจารย์ และผู้มีอาวุโสมาตั้งแต่เล็ก ๆ ประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูบาอาจารย์นั้น นอกจากเด็กจะได้รับการอบรมจากบิดามารดาให้เคารพยำเกรงแล้ว บิดามารดาส่วนมากก็มักจะมอบอำนาจสิทธิขาดในการอบรมสั่งสอนให้ครูอย่างเต็มที่เมื่อตอนพาเด็กมาฝากเข้าเรียน เพราะครูเป็นบุคคลที่บิดามารดาของเด็กก็เคารพนับถืออยู่แล้ว โดยเหตุนี้เด็กจึงเห็นครูเป็นบุคคลที่น่ากลัวมาก นอกจากนั้นความสัมพันธ์เป็นแบบเป็นแผน (formal relationship) มากเกินไป อาจเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดกลัวครู ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ทำให้เด็กมองเห็นว่าครูเป็นบุคคลที่ห่างไกล และทรงไว้ซึ่งอำนาจ เด็กจึงมีความโน้มเอียงที่จะกลัวครูขึ้นเนื่องมาจากการอบรมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองอยู่แล้ว ก็เลยยิ่งกลัวมากขึ้นไปอีก

ความกลัวครูนั้นจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อช่วยให้เด็กระมัดระวังไม่กระทำการผิดระเบียบวินัย รุกคืบควบคุมตนเองให้เห็นบุคคลที่มียศอันดั่งงาม แต่ถ้าเด็กกลัวครูจนแรงมากเกินไป ก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพเป็นอย่างยิ่งมาก เนื่องจากในชีวิตของเด็กแต่ละคนนั้นจะต้องพบปะกับครูบาอาจารย์อยู่เป็นเวลาหลายปี ฉะนั้นการที่พบว่าเด็กไทยของเรากลัวครูกันมากนัก จึงเป็นเรื่องน่าสนใจ ควรแก่การที่ครูจะนำไปพิจารณาและสำรวจความรู้สึกของเด็กของตน ถ้าเด็กกลัวโดยไม่มีเหตุผลและเป็นความกลัวที่รุนแรง ก็ควรจะได้ศึกษาวิธีการช่วยเหลือแก้ไขต่อไป

นอกจากครูแล้ว เด็กยังกล่าวถึงสิ่งอื่น ๆ อีกหลายอย่าง อาทิเช่น กลัวเพื่อนรังแก กลัวสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น เด็กในชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านพรานเหมือนยังเอือมถึง ความกลัวผกผันมากจนน่าสังเกตทั้งที่เป็นเวลากลางวันและอยู่ที่โรงเรียนซึ่งมีเพื่อนฝูงมากมาย การที่เป็นเช่นนั้นน่าจะมาจากโรงเรียนในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งนั้นตั้งอยู่ในวัด โดยเฉพาะในหมู่บ้านพรานเหมือน ใช้ศาลาวัดเป็นอาคารเรียน และอยู่ไม่ห่างไกลจากป่าช้ามากนัก ประสบการณ์เกี่ยวกับการเก็บศพหรือการเผาศพมีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีจินตนาการเกี่ยวกับผีส่งไปได้ต่าง ๆ นานา

8. สิ่งที่เกิดกลัวในเวลากลางวันขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียน สิ่งที่เกิดในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งกลัวมากที่สุดขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียนได้แก่สัตว์ชนิดต่าง ๆ สัตว์ที่เกิดในหมู่บ้านน่ากลัวกันมากได้แก่ งู จากการสอบถามชาวบ้านในตำบลนาข่า ปรากฏว่าภูมิประเทศในแถบนี้มั่งชุกชุม และมีคนถูกงูกัดอยู่บ่อย ๆ ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนและอูเม็งเอือมถึงเลือกกันมากที่สุด การที่เกิดในหมู่บ้านพรานเหมือนกลัวเสือมากที่สุดขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียนนี้ ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาด เพราะเด็กเหล่านั้นกลัวเสือแม้ขณะอยู่บ้าน ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมและเป็นเพราะคำขู่ของผู้ใหญ่ทั้งที่กล่าวมาแล้ว ส่วนที่เกิดในหมู่บ้านอูเม็งกลัวเสือขณะอยู่นอกบ้านนอกโรงเรียนนั้นก็น่าสนใจได้ เพราะสภาพแวดล้อมบางแห่งของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นป่ารกชัฏอยู่เหมือนกัน ปกติคนเราเมื่อมองป่าก็มักจะมีจินตนาการประเภทเสือ ช้าง คบคุ้ยไปด้วยอยู่เสมอ

4. สิ่งที่เกิดกลัวในเวลากลางคืน เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดกลัวในเวลากลางคืนนั้น พบว่าเด็กในหมู่บ้านนาข่า อูเม็ง และเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาศึกษา ประสานมิตร กลัวผกผันมากที่สุด ส่วนเด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนกลัวเสือมากกว่านี้ จะเห็นได้ว่าสำหรับเด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนนั้น กลัวเสือรุนแรงมากในทุกเวลาและสถานที่ ยกเว้นขณะอยู่ที่โรงเรียนเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้เด็กในหมู่บ้านพรานเหมือนส่วนมากจะตอบว่ากลัวเสือมากที่สุดในเวลากลางคืน แต่ก็มีอยู่เกือบครึ่งที่ตอบว่ากลัวผีมากที่สุด ฉะนั้นโดยทั่วไปแล้ว สรุปได้ว่าสิ่งที่เกิดกลัวมากที่สุดในเวลากลางคืน ไม่ว่าจะเป็นเด็กชนบทหรือเด็กในพระนคร ได้แก่ผี การที่เป็นเช่นนั้นเข้าใจว่าจะเนื่องมาจากความเชื่อถ้อยในเรื่องผีของชาวไทยโดยทั่วไป ๆ ไป

ตลอดจนชนบประเพณีบางอย่างในสังคมไทยก็ยังมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับอยู่มาก ความเชื่อและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจึงมีผลไปต่องานอดิเรกของเด็กรวม

ข้อเท็จจริงที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องความกลัวผี คือ สำหรับเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร นั้น พบว่าในเวลากลางคืนเด็กผู้ชายกลัวผีมากกว่าเด็กผู้หญิง การที่เป็นเช่นนั้น ม.จ. หญิงประภาพณี ภานุพันธ์ สันนิษฐานว่า เนื่องจากจากการอบรมเลี้ยงดูและความเอาใจใส่ของบิดามารดา กล่าวคือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองมักเป็นห่วงและเอาใจใส่เด็กผู้หญิงมากกว่าเด็กผู้ชาย ในเวลากลางคืนมักจะไมปล่อยให้ไปอยู่ตามลำพัง หรือใช้ให้ทำอะไรคนเฒ่า คนแก่ เด็กผู้หญิงก็กลัวผีมีจำนวนน้อยกว่าเด็กผู้ชาย ถ้าข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้เป็นจริงสำหรับเด็กในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ก็แสดงว่า เด็กในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งนั้นทั้งชายและหญิงคงได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเท่าเทียมกันในเวลากลางคืน ทั้งนี้เพราะไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องความกลัวผีของเด็ก ในหมู่บ้านเหล่านั้น

5. สิ่งที่เกิดกลัวมากที่สุดในโลก เกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกลัวมากที่สุดในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กในหมู่บ้านชนบทหรือเด็กในพระนคร ปรากฏว่ากลัวผีเหมือนกัน ข้อเท็จจริงนี้ ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คนไทยโดยทั่วไป มีความเชื่อมั่นในเรื่องภูติผีศาสดาแรงมาก และคงจะได้ถ่ายทอดความเชื่อมั่นนี้มายังบุตรหลานของตนอยู่เสมอ ทั้งในทางการบอกเล่า การอบรมสั่งสอน และการให้เด็กมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีต่าง ๆ เด็กจึงมีความรู้สึกกลัวผืนขนแรงมากคงที่พบ

ผลการค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กกลัวทุกกล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้นแสดงว่า สิ่งที่เกิดในวัยเริ่มเข้าโรงเรียนกล้วนมีมากมายหลายชนิด ก็จะเห็นได้จากรายละเอียดของสิ่งน่ากลัวต่าง ๆ ที่เด็กเอ่ยถึงในภาคผนวก ความกลัวของเด็กเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสถานที่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การปฏิบัติของครู ความเชื่อของผู้ใหญ่ทั่วไป ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความรู้สึกกลัวของเด็กเป็นอันมาก

สิ่งที่ควรแก่การสนใจอย่างยิ่งจากผลการค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกลัวนั้น คือ เด็ก
 ในวัยนี้ยังมีความกลัวที่ไม่สมเหตุสมผลอยู่มาก ความกลัวที่ไม่สมเหตุสมผลพบในกลุ่มเด็ก
 ในหมู่บ้านชนบทมากกว่าในกลุ่มเด็กในจังหวัดพระนคร โดยทั่วไปแล้วความกลัวของเด็กใน
 ชนบทเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์มากกว่าอย่างอื่น แต่ปรากฏว่าสัตว์ที่เด็กกลัวเป็นจำนวนมากเป็นสัตว์
 ที่ไม่มีอันตรายแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น ไก่ นก กระต่าย แมว และสัตว์เลื้อยคลาน ๆ เป็นต้น
 ความกลัวดังกล่าวมานี้ถือว่าเป็นความกลัวที่ไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก สัตว์อีกจำพวกหนึ่งซึ่ง
 เป็นสัตว์ที่มีอันตราย เช่น เสือ ช้าง หมี นั้น เด็กก็ไม่เคยพบเห็นเลย และในบริเวณที่ทุ่งของ
 หมู่บ้านทั้งสามแห่งนั้นแม้จะเป็นป่าเปลี่ยวในบางแห่ง แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีสัตว์เหล่านี้อาศัย
 อยู่ แต่เด็กก็เขี่ยถึงกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสือเป็นสัตว์ที่เด็กในหมู่บ้านพรานเห่ชอบกลัว
 อย่างรุนแรงมากที่สุด ความกลัวของเด็กดังกล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
 ของเด็กตลอดจนครูและผู้ใหญ่อื่น ๆ ในหมู่บ้านเหล่านี้มิได้ให้ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับ
 สิ่งที่ต้องกลัวหรือไม่ควรกลัวแต่อย่างใดเลย นอกจากเด็กจะไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความ
 เข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงแล้ว ยังมีหลักฐานซึ่งได้จากการสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
 เด็กแสดงว่า บิดามารดาและญาติผู้ใหญ่มักใช้สิ่งที่เด็กกลัวนั้นเป็นเครื่องมือข่มขู่ให้เด็กปฏิบัติ
 ตนหรือกระทำในสิ่งที่ตนต้องการอีกด้วย วิธีการขู่เด็กของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน
 เหล่านี้มีหลายอย่าง อาทิเช่น ขู่ว่าจะไม่รัก ขู่ว่าจะตี ขู่ว่าจะไม่เลี้ยง ขู่ว่าจะหลอก ขู่ว่า
 สัตว์ต่าง ๆ จะกัด หรือทำอันตราย เป็นต้น ในบรรดาคำขู่ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ปรากฏว่า การขู่
 ให้กลัว กลัวสัตว์ และขู่ว่าจะตี เป็นวิธีการที่ใช้กันมาก ขู่เหตุตนเองเด็กจึงเขี่ยถึงความ
 กลัวสัตว์ ผู้ และการลงโทษของบิดามารดากันบ่อยครั้งมาก จากนั้นจะเห็นได้ว่า ในการอบรม
 เลี้ยงดูของบิดามารดาในหมู่บ้านเหล่านี้ นอกจากจะมีคำอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความรู้ความ
 เข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับสิ่งกลัวแล้ว ยังกลับมองเห็นความกลัวของเด็กเป็นสิ่งที่มิประโยชน์และ
 นำมาใช้เป็นเครื่องมือข่มขู่ความระสรวลในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนอีกด้วย

ความกลัวที่รุนแรงมากควรแก่การสังเกตอย่างหนึ่ง คือความกลัวผี ดังที่เด็กกล่าวมาแล้ว
 ว่า ทั้งเด็กในหมู่บ้านชนบทและเด็กในพระนครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลัวผีนกมากที่สุดในโลก
 การที่เด็กกลัวผีนกนั้นรุนแรงมากเช่นนั้น นอกจากจะเนื่องมาจากคำขู่ของผู้ใหญ่ว่าผีจะมาจับ

แล้ว เข้าใจว่าคงเป็นเพราะผู้ใหญ่เองได้แสดงความรักเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็นอีกด้วย เพราะ
โดยทั่วไปแล้วคนไทยยังมีความเชื่อถือนในเรื่องภูติผียศากันอยู่มาก เมื่อผู้ใหญ่มีความเชื่อถือน
และแสดงความรักให้เด็กเห็น ก็ย่อมเป็นของธรรมดาที่เด็กจะกลัวตามไปด้วย อันที่จริงความ
กลัวและความเชื่อมนในเรื่องผีสารนั้น ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์แล้วเป็นความรูสึกทั้งมาย
ไร้เหตุผล ฉะนั้นการที่พบว่าเด็กส่วนมากกลัวผีกันรุนแรงมากซึ่งสะท้อนให้เห็นความรูสึกของ
ผู้ใหญ่ด้วยนั้น จึงเป็นเรื่องที่ควรแก่การสังเกตอยู่

เนื่องจากความกลัวอันปราศจากเหตุผล กลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัวนั้น ไม่เป็นประโยชน์ต่อ
เด็กแต่อย่างใด ยิ่งถ้าความกลัวเหล่านั้นเป็นความรูสึกในชั้นรุนแรงด้วยแล้ว ก็จะเป็นอุปสรรค
และเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นอันมาก ฉะนั้น การที่พบว่าเด็กกลุ่ม
ตัวอย่างยังมีความกลัวที่ไม่สมเหตุผลผลอีกมาก และบิดามารดาหรือผู้ปกครองหลายคนญาติ
ผู้ใหญ่อื่น ๆ ของเด็กเหล่านั้นก็มีใจช่วยเหลือส่งสอนให้เด็กมีการเรียนรูที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิ่งที่
กลัวแต่ประการใด ข้าพเจ้านำเอาความกลัวของเด็กมาใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการ
อบรมเลี้ยงดูอีกด้วยดังได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงเป็นเรื่องที่ควรสนใจอย่างยิ่ง ขอเท็จจริงที่พบ
แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กตลอด
จนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข. แหล่งกำเนิดของความกลัว โดยทั่วไปแล้วความกลัวของเด็กขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ
และการเรียนรู้ด้วยกันไป อิทธิพลของวุฒิภาวะที่มีต่อความกลัวนั้น อาจเห็นได้ง่ายจากข้อเท็จ
จริงที่ว่า ในวัยทารกนั้น เด็กยังมีความกลัวไม่มาก แต่เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น มีสมรรถภาพ
ในการรับรู้และการจำแนกสิ่งขึ้น ความกลัวของเด็กก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ยิ่งเด็ก
เจริญเติบโตถึงขั้นที่สามารถมีจินตนาการได้ เด็กก็อาจมีความกลัวที่เกิดจากจินตนาการของ
ตนเองเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามนี้ ทักกล่าวมานั้นมิได้หมายความว่า ยิ่งเด็กโตขึ้นก็ยิ่งมีความกลัวมาก
จนเสมอไป ความเจริญของสติปัญญาและความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จะช่วยให้
เด็กสามารถขจัดความรูสึกกลัวในบางสิ่งบางอย่างที่เคยกลัวลงได้มาก ส่วนอิทธิพลของการ
เรียนรู้ที่มีต่อความกลัวของเด็กนั้น มองเห็นได้ง่ายกว่าอิทธิพลของวุฒิภาวะ เด็กอาจเรียนรู้

ความกลัวในสิ่งที่ไม่เคยรู้จักกลัวมาก่อนเลยจากประสบการณ์ไม่น่าพึงพอใจของตนเองหรือ
จากคำบอกเล่าของคนอื่น ๆ เช่นกัน การเรียนรู้ความกลัวนั้นอาจเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจง อาทิเช่น
เมื่อเด็กถูกสุนัขตัวโตเห่าหรือกัด ก็ยังเกิดความกลัวสุนัขตัวนั้น หรืออาจเป็นเรื่องทั่วไป อาทิ
เช่นเมื่อเด็กยังเกิดความกลัวสุนัขขึ้นเนื่องมาจากถูกสุนัขตัวหนึ่งตัวโตเห่าหรือกัด เด็กอาจกลัว
สุนัขทุกตัวที่พบ หรือยังกลัวจนอาจพลอยกลัวสัตว์สี่เท้าทุกชนิดก็เป็นได้ การที่เด็กจะเรียนรู้
ความกลัวสิ่งใดเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับความเรอื่องงงามในค่านต่าง ๆ หรือวุฒิภาวะวัย
สรุปแล้วกล่าวได้ว่า วุฒิภาวะและการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความกลัวของเด็กควบคู่กันไปเสมอ

การที่เด็กจะเรียนรู้กลัวสิ่งต่าง ๆ นั้น เด็กอาจเรียนรู้มาจากแหล่งต่าง ๆ มากมาย
สำหรับเด็กในหมู่บ้านชนบททั้งสามแห่งที่สถาบันโลกมาศึกษา พบว่าเรียนรู้จากความกลัวมา
จากแหล่งสำคัญ ๆ ๓ แหล่งด้วยกัน คือ ประสบการณ์ของตนเองโดยตรง คำบอกเล่าของบิดา
มารดาและคนอื่น ๆ และจินตนาการของตนเอง ไม่มีคำตอบของเด็กคนใดที่แสดงว่า หนึ่งคือ
พิมพ์ วิทย ไทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสื่อมวลชนชนิดอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อความกลัวของตนเลย
ทั้งนี้เด็กเกิดในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งเรียนรู้
ความกลัวในสิ่งต่าง ๆ จากสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก ข้อเท็จจริงนี้แสดงว่า เด็กในหมู่บ้าน
ชนบททั้งสามแห่งยังห่างไกลจากสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ มากทั้งที่หมู่บ้านเหล่านั้นคงอยู่ไม่ไกลจาก
ตัวเมืองมากนัก

ในบรรดาแหล่งที่เด็กเรียนรู้จากความกลัวในสิ่งต่าง ๆ ๓ แหล่งนั้น คำตอบของเด็กแสดง
ว่า คำบอกเล่าของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่เป็นแหล่งสำคัญที่สุด กล่าวคือเด็กส่วนใหญ่
เรียนรู้จากความกลัวสิ่งต่าง ๆ จากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ของตนเองมากที่สุด ข้อเท็จจริงนี้
แสดงให้เห็นชัดว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามนั้น ยังขาดความรู้
ความเข้าใจในการอบรมฝึกฝนบุตรหลานของตนอีกมาก เพราะนอกจากจะไม่ได้อบรมสั่งสอนให้
เด็กมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ พอเพียงแล้ว ยังเป็นแหล่งสำคัญที่ทำให้เด็กยังเกิดความ
กลัวในสิ่งต่าง ๆ มากมายอีกด้วย และทั้งที่เด็กเหล่านั้นมีอายุประมาณ ๗-๘ ปีแล้ว แต่ยังคง
ในสิ่งที่ไม่ควรกลัว ซึ่งเป็นความกลัวที่ไม่เหมาะสมกับวัยอยู่อีกมาก ทั้งที่พบมาแล้ว แสดงว่า
บิดามารดาและญาติผู้ใหญ่ของเด็กเหล่านั้นมีส่วนเกื้อหนุนและส่งเสริมพัฒนาการ ในค่านต่าง ๆ
ของเด็กน้อยมาก

ค. วิธตอบสนองความกลัว เมื่อคนเราบังเกิดอารมณ์กลัว ปฏิกริยาตอบสนองโดยทั่วไป ก็คือพยายามหนีสิ่งทกกลัว อย่างไรก็ตาม บางคนอาจตอบสนองด้วยการแสดงว่าไม่กลัว พยายามเข้าสู้หรือการคิดสิ่งทกกลัวนั้นเสีย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับการอบรมมาว่าการแสดงความกลัวเป็นสิ่งที่น่าอาย สำหรับเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้ พบว่าต่างตอบสนองต่อความรู้สึกกลัวของตนด้วยการพยายามหนีสิ่งทกกลัวกันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิถีเข้าเผชิญหรือพยายามการคิดสิ่งทกกลัวนั้นเด็กใช้กันน้อยที่สุด อันตรวงการณ์หลบหนีสิ่งทกตนกลัว เป็นธรรมชาติสามัญของมนุษย์ทั่วไป เมื่อบังเกิดความรู้สึกกลัว แต่การหลบหนีจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อรู้และมีความเข้าใจโดยแท้จริงว่าสิ่งใดควรหนีสิ่งใดไม่ควร ถ้าเมื่อเกิดความรู้สึกกลัวขึ้นครั้งใด เด็กหนีเสียทุกครั้ง ก็อาจทำให้ขาดประสบการณ์บางอย่างที่อาจเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการได้ การหนีสิ่งทกกลัวโดยไม่มีความเหตุผล แสดงว่าเด็กยังขาดความรู้สึกมีความเข้าใจอีกมาก

วิธตอบสนองความกลัวของเด็กในหมู่บ้านทั้งสามแห่งนี้ที่น่าสนใจมากวิธีหนึ่ง คือ วิธหลีกเลี่ยงสิ่งทกกลัว อันตรวงตามนัยที่แท้จริง วิธหลีกเลี่ยงนั้นก็คือวิธีหนีตนเอง แต่เป็นการหนีที่ฉลาด เพราะหมายถึงการกระทำการเพื่อพยายามมิให้สิ่งทกตนกลัวเกิดขึ้น และเมื่อไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้หรือยังเผชิญได้พยายามหลีกเลี่ยงสิ่งทกกลัวเข้าจริง ๆ ก็พยายามที่จะกระทำการหรือทำตนให้เข้ากับสิ่งทกกลัวให้ได้ ตัวอย่างเช่นเด็กที่พยายามประจบประแจงบิดามารดาเมื่อรู้ว่าจะถูกเขียนเป็นต้น วิธหลีกเลี่ยงนี้ พบว่าเด็กใช้กันมากเหมือนกัน แต่พวกเขาใช้มักเป็นพวกที่มผล การเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมักใช้กับความรู้สึกกลัวในสิ่งที่เป็นสถานการณ์น่ากลัว อาทิเช่น การลงโทษของบิดามารดาหรือครู เป็นต้น ส่วนเมื่อบังเกิดความรู้สึกกลัวสัตว์หรือฝน เด็กมักตอบสนองด้วยวิธีหนีโดยตรงเป็นส่วนใหญ่

เมื่อสอบถามต่อไปถึงแหล่งที่เด็กเรียนรู้วิธตอบสนองความกลัวต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ พบว่าเด็กเรียนรู้จากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่มากที่สุด รองลงไปคือการคิดนึกเอาเอง และท้ายสุดจากประสบการณ์ของตนเอง ข้อเท็จจริงนี้แสดงว่า เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกกลัวเด็กมักจะหันเข้าหงบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ก่อนอื่น แต่เป็นที่น่าสนใจที่เด็กคงได้รับการสั่งสอนให้หนีสิ่งทกกลัวมากกว่าอย่างอื่น เพราะการหนีเป็นวิธตอบสนองความกลัวของเด็กส่วนมากซึ่งได้พบมา

แล้ว ข้อเท็จจริงนี้แสดงถึงข้อบกพร่องในการอบรมเลี้ยงดูที่ผิดพลาดหนึ่ง เพราะการอบรมให้
เด็กน้อยอยู่เสมอจนมิใช่เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กหายกลัว นอกจากจะไม่หายกลัวแล้ว ความ
รู้สึกกลัวอาจทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นตามกาลเวลา ซึ่งเป็นอันตรายต่อพัฒนาการทางอารมณ์
ของเด็กอย่างยิ่งคงได้กล่าวมาแล้ว

ผลของการค้นคว้าทางหมกขบค้น แสดงให้เห็นข้อบกพร่องที่สำคัญอย่างหนึ่งในการ
ฝึกฝนอบรมเด็กในบ้านเมืองของเรา กล่าวคือเด็กส่วนมากหรือกล่าวได้ว่าแทบทุกคนที่เป็น
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มิได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่
ควรหรือไม่ควรกลัวแต่อย่างใดเลย เด็กมีความกลัวในสิ่งต่าง ๆ มากมาย และความกลัวเป็น
จำนวนมากเป็นเรื่องไม่สมเหตุสมผล อาทิเช่นความกลัวสัตว์บางชนิดที่ไม่อันตรายและความ
กลัวผี เป็นต้น นอกจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองมิได้อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้มีความ
รู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ควรหรือไม่ควรกลัวแล้ว ยังใช้สิ่งที่เด็กกลัวนั้นเป็นเครื่องมือซึ่งบังคับ
ให้เด็กมีการกระทำในสิ่งที่ตนต้องการอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นยังปรากฏว่าเด็กเรียนรู้จักความกลัว
สิ่งต่าง ๆ มากขึ้นก็โดยคำขอร้องหรือคำขู่ของบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่เป็นส่วนมาก การที่
เป็นเช่นนั้นแสดงให้เห็นว่า ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนนั้น บิดามารดาหรือผู้ปกครอง
ส่วนใหญ่มิได้เข้าใจเลยว่าคุณสมบัติกลัวของเด็กนั้นอาจมีผลร้ายต่อการพัฒนาการของเด็ก
อย่างไรบ้าง ตรงกันข้ามยิ่งถ้าเด็กมีความกลัวมากก็ดูเหมือนว่าผู้ใหญ่จะมีความพอใจมากขึ้น
เพราะหมายถึงการเลี้ยงดูที่ระมัดระวังและห่วงใย และเมื่อใดที่เด็กมีความต้องการจะฟัง
พาอาศัยความรู้จากผู้ใหญ่เพื่อขจัดความรู้สึกกลัวที่เกิดขึ้น ก็ปรากฏว่าส่วนมากไม่ได้รับความ
ช่วยเหลือแต่อย่างใด บิดามารดาหรือผู้ปกครองมักจะตัดปัญหาด้วยการบอกให้เด็ก หลบหลีกสิ่ง
ที่กลัวนั้นเสียซึ่งมิได้เป็นการช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเลย วิธีการอบรมเลี้ยงดู
เช่นนั้นนอกจากจะเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางอารมณ์โดยตรงแล้วยังเกี่ยวพันกับพฤติกรรมโดย
ทั่วไปของเด็กอีกด้วย เมื่อเด็กเติบโตขึ้นอาจกลายเป็นคนหวาดกลัวอยู่เสมอ มีประสบการณ์
อยู่ในวงจำกัด ไม่กล้าเผชิญหรือกระทำสิ่งใดที่อาจเป็นการสร้างสรรค์ กลายเป็นคนที่ไร้
ประโยชน์หรือทำความเจริญให้แก่สังคมโดยส่วนรวมได้น้อยกว่าที่ควร.

ภาคผนวก

ตาราง 13 สิ่งเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอุเม็ง ตอบว่า
กลัวมากที่สุด ขณะอยู่บ้านในเวลากลางวัน

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอุเม็ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สัตว์									
สุนัข	2	2	4	4	1	5	1	1	2
สุนัขป่า	4	6	10	—	—	—	5	4	9
แมว	—	1	1	—	—	—	1	—	1
แมวป่า	—	—	—	1	1	2	—	—	—
เสือ	—	—	—	7	11	18	1	—	1
งู	1	—	1	—	—	—	2	1	3
ช้าง	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ลิง	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ม้า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
จระเข้	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ปลิง	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ตะขาบ	—	—	—	—	—	—	1	—	1
แมลงเม่า	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	7	10	17	13	15	28	12	7	19
สถานการณ์น่ากลัว									
ญาติพี่น้อง	—	—	—	3	—	3	16	13	29
ญาติพี่น้อง	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ขโมย	2	—	2	1	2	3	—	—	—
คนป่า	—	—	—	—	—	—	—	1	1
กลัวเสียงน้อง	—	—	—	—	1	1	—	—	—
สิ่งที่ไม่รู้จัก	—	—	—	1	—	1	—	—	—
รวม	2	—	2	5	3	8	16	14	30

สิ่งทักถั่ว	หมู่บ้านนา จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหม่อน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอู่เม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผู้	1	8	4	3	4	7	8	10	18
รวม	1	8	4	3	4	7	8	10	18
ไม่กลัว ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	2	—	2	—	2	2	—	1	1
ไม่ตอบ	1	1	2	—	—	—	—	—	—
รวม	3	1	4	—	2	2	—	1	1

สิ่งทักลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมอน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
หนู	—	—	—	1	1	2	—	—	—
๗ ตุ๊กแก	—	—	—	—	3	3	1	2	3
๗ แมงป่อง	—	—	—	—	—	—	4	1	5
๘ ตะเข็บ	—	—	—	—	—	—	2	2	4
๗ หิ้งหอย	—	—	—	—	—	—	1	—	1
๗ จระเข้	—	—	—	—	2	2	—	—	—
๗ ปลาตุ๊ก	—	—	—	—	1	1	—	—	—
๗ เต่า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
รวม	17	30	47	56	65	121	65	33	98
สถานการณ์นากลัว									
๗ ญาติพี่น้อง	1	1	2	18	18	36	21	22	43
๗ ครูลงโทษ	—	1	1	—	—	—	—	—	—
๗ ตำรวจจับ	—	1	1	1	—	1	1	—	1
๗ ขโมย	3	3	6	3	5	8	1	1	2
๗ คนบ้า	3	—	3	1	1	2	8	6	14
๗ คนโกธยาน	—	—	—	—	—	—	1	—	1
๗ เพื่อนรังแก	—	—	—	—	—	—	1	2	3
๗ คนเมาสุรา	—	—	—	—	—	—	—	1	1
๗ เจกจับ	—	1	1	—	—	—	—	—	—
๗ คนตาย	—	—	—	—	3	3	—	—	—
๗ เครื่องบน	—	—	—	—	—	—	1	1	2
๗ รถชน	—	—	—	1	3	4	—	2	2
รวม	7	7	14	24	30	54	34	35	69

สิ่งที่กล่าว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมอน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอูเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ									
แสงอาทิตย์	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ความร้อน	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ฟ้าผ่า	—	—	—	—	—	—	2	2	4
รวม	—	1	1	1	—	1	2	2	4
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผี	1	4	5	12	10	22	8	10	18
ยักษ์	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	1	4	5	12	10	22	9	10	19
ไม่กลัว—ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	1	—	1	—	—	—	1	—	1
ไม่ตอบ	1	1	2	—	—	—	—	—	—
รวม	2	1	3	—	—	—	1	—	1

ตาราง 15 สิ่งของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอุเม็ง ตอบว่ากลัว
มากที่สุด ขณะอยู่ที่โรงเรียน

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอุเม็ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สัตว์									
สุนัข	—	—	—	—	1	1	—	1	1
สุนัขบ้า	—	3	3	—	—	—	—	2	2
แมว	—	1	1	—	1	1	—	—	—
ม้า	—	1	1	—	1	1	—	—	—
หมูป่า	—	1	1	—	—	—	—	—	—
เสือ	—	—	—	—	3	3	—	—	—
งู	—	—	—	1	—	1	—	—	—
งู	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รวม	1	6	7	1	6	7	—	3	3
สถานการณ์น่ากลัว									
ควลงไทย	6	3	9	8	5	13	25	20	45
เพื่อนรังแก	1	—	1	2	—	2	5	2	7
คนบ้า	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ขโมย	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รถชน	—	1	1	1	—	1	—	—	—
โยสถ	—	—	—	3	—	3	—	—	—
ศาลา	—	—	—	—	1	1	—	—	—
รวม	8	5	13	14	6	20	30	22	52
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ									
ฟ้าผ่า	—	1	1	—	—	—	—	—	—
รวม	—	1	1	—	—	—	—	—	—

สิ่งทักถ้ว	หมู่บ้านนาบ่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผู้	1	1	2	6	11	17	—	6	6
รวม	1	1	2	6	11	17	—	6	6
ไม่กลัว ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	1	—	1	—	1	1	1	1	2
ไม่ตอบ	2	1	3	—	—	—	—	—	—
รวม	3	1	4	—	1	1	1	1	2

ตาราง 16 จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และ
อุเม็ง เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่กลัวขณะอยู่ที่โรงเรียน

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอุเม็ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์									
สุนัข	2	6	8	6	6	12	3	4	7
สุนัขป่า	—	4	4	—	—	—	3	3	6
แมว	—	—	—	1	3	4	—	—	—
แมวพวง	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ไก่	—	1	1	2	1	3	1	—	1
เป็ด	—	—	—	—	—	—	1	—	1
นก	—	—	—	—	—	—	1	—	1
หมูป่า	—	—	—	2	1	3	1	1	2
หมูป่า	1	—	1	—	—	—	—	—	—
งู	1	—	1	1	3	4	9	5	14
สัตว์ป่า	1	1	2	—	—	—	—	—	—
เสือ	2	1	3	1	4	5	1	—	1
ช้าง	—	1	1	—	1	1	—	—	—
ควาย	—	—	—	—	2	2	—	1	1
กวาง	—	—	—	—	1	1	—	—	—
แพะ	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ม้า	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ลิง	1	1	2	—	—	—	—	—	—
หนู	—	—	—	—	—	—	2	—	2
กามูป	—	—	—	—	1	1	—	—	—
พงพอน	—	1	1	—	—	—	—	—	—

สิ่งหลัก	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
กระแต	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ตลกแก	—	—	—	—	1	1	2	1	3
ตะเข็บ	—	—	—	—	—	—	1	2	3
ตะขาย	—	—	—	—	—	—	—	1	1
แมงป่อง	—	—	—	—	—	—	—	1	1
แมงมุม	—	—	—	—	—	—	—	1	1
หึ่งหอย	—	—	—	—	—	—	1	—	1
คางคก	—	—	—	—	—	—	—	1	1
เต่า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
วระเข้	—	1	1	—	—	—	—	—	—
รวม	8	18	26	13	25	38	28	22	50
สถานการณ์น้ำกลั									
ญาติพี่น้อง	—	—	—	1	—	1	—	1	1
ครองไทย	3	1	4	17	15	32	3	10	13
เพื่อนรัก	5	5	10	12	7	19	1	6	7
พระ	1	—	1	10	13	23	3	2	5
คนแปลกหน้า	—	—	—	1	2	3	1	1	2
ขโมย	—	2	2	—	2	2	—	1	1
คนบ้า	—	3	3	—	—	—	3	6	9
รถชน	1	—	1	—	—	—	1	1	2
โศก	—	—	—	14	15	29	1	3	4
ศาลา	—	—	—	11	13	24	—	2	2
เจกีย	—	—	—	13	15	28	—	—	—
พระพุทธรูป	—	—	—	3	3	6	1	1	2
หลังวัด	—	—	—	1	2	3	—	—	—

สิ่งทักถั่ว	หมู่บ้านนาบัว จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมอน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอูเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ข้าว	—	—	—	1	1	2	—	—	—
เครื่องปั้น	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ลูกกระเบิด	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ต้นไม้	—	—	—	2	1	3	—	2	2
ซังทก	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	10	11	21	88	89	177	15	86	51
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผี	1	4	5	12	9	21	5	11	16
รวม	1	4	5	12	9	21	5	11	16
ไม่กลัว - ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	—	2	2	1	2	3	2	2	4
ไม่ตอบ	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รวม	1	2	3	1	2	3	2	2	4

ตาราง 17 สิ่งของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอูเม้ง ตอบว่า
กลัวมากที่สุด ขณะอยู่ตอนยังไม่ใช้ที่บ้านและโรงเรียน

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอูเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สัตว์									
สุนัข	1	1	2	1	4	5	—	—	—
สุนัขบ้า	1	1	2	1	—	1	3	1	4
สุนัขป่า	—	—	—	—	—	—	1	—	1
สุนัขจิ้งจอก	—	—	—	—	—	—	—	1	1
แมว	—	1	1	—	—	—	—	—	—
แมวโง่	1	—	1	—	—	—	—	—	—
ควาย	1	—	1	1	—	1	—	1	1
เสือ	—	—	—	4	7	11	9	10	19
ช้าง	—	—	—	—	—	—	2	—	2
งู	—	—	—	2	—	2	1	—	1
งูเห่า	1	2	3	—	—	—	—	—	—
ปลิง	—	—	—	—	—	—	2	1	3
รวม	5	5	10	9	11	20	18	14	32
สถานการณ์น่ากลัว									
ตำรวจ	—	1	1	—	1	1	—	—	—
ขโมย	1	1	2	—	1	1	—	1	1
คนแปลกหน้า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
คนบ้า	—	—	—	—	—	—	—	3	3
คนขี้	—	1	1	—	—	—	—	—	—
พระ	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รถชน - รถคว่ำ	—	3	3	4	3	7	—	1	1
รวม	2	6	8	4	6	10	—	5	5

สิ่งทักถั่ว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมอน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ พร้อม	—	—	—	—	—	—	—	1	1
รวม	—	—	—	—	—	—	—	1	1
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ผี	1	2	3	7	5	12	18	12	25
รวม	1	2	3	7	5	12	18	12	25
ไม่กลัว - ไม่ตอบ ไม่กลัว	4	1	5	1	2	3	—	—	—
ไม่ตอบ	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รวม	5	1	6	1	2	3	—	—	—

ตาราง 18 จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอุ้ม
เกี่ยวกับสิ่งที่กลัวขณะอยู่นอกบ้าน นอกโรงเรียน ในเวลา
กลางวัน นอกเหนือจากสิ่งที่กลัวมากที่สุด

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอุ้ม จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์									
สุนัข	1	1	2	9	8	17	9	4	13
สุนัขป่า	2	3	5	—	—	—	9	11	20
ไก่	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ห่าน	—	—	—	2	—	2	—	—	—
นก	—	—	—	—	—	—	1	—	1
กา	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เขียด	—	—	—	—	—	—	1	—	1
แมง	—	—	—	1	4	5	1	2	3
หม	—	—	—	3	2	5	—	—	—
หมู่บ้าน	—	—	—	—	—	—	1	1	2
หม	1	—	1	1	1	2	1	—	1
ควาย	1	—	1	5	5	10	2	3	5
วัว	—	—	—	4	5	9	1	3	4
เสือ	—	3	3	7	4	11	12	8	20
สิงโต	—	—	—	—	—	—	1	1	2
ม้า	—	—	—	—	3	3	2	2	4
ช้าง	—	—	—	2	4	6	3	2	5
กวาง	—	—	—	—	—	—	1	1	2
แพะ	—	—	—	1	—	1	2	2	4
กระต่าย	—	—	—	—	—	—	2	3	5
ลิง	—	1	1	1	2	3	4	3	7

สิ่งทอผ้า	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหม่อม จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอูเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
งู	5	1	6	2	3	5	15	17	32
หนู	1	—	1	—	—	—	1	—	1
คางคก	—	1	1	—	—	—	—	—	—
คูกแมง	—	—	—	—	—	—	1	2	3
จิ้งจก	—	—	—	—	—	—	1	—	1
แมงป่อง	—	—	—	—	—	—	1	1	2
ตะเข็บ	—	—	—	2	—	2	—	1	1
จระเข้	1	—	1	2	3	5	5	1	6
เต่า	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ปู	—	—	—	3	—	3	—	1	1
ปูทะเล	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ปลิง	—	—	—	—	—	—	8	9	17
รวม	12	11	23	46	45	91	85	79	164
สถานการณ์น้ำกลั้ว									
ญาติพี่น้อง	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เพื่อนรังแก	—	—	—	—	—	—	1	3	4
ตำรวจจับ	—	—	—	6	5	11	—	1	1
คนแปลกหน้า	—	—	—	1	2	3	—	—	—
ขโมย	—	—	—	1	3	4	—	—	—
คนขี้	3	3	6	5	6	11	2	1	3
คนขี้	1	—	1	—	—	—	—	—	—
เจกชอทาน	1	—	1	—	—	—	—	—	—
คนเมาสุรา	—	—	—	—	—	—	2	1	3
รถชน - เกวียนชน	1	5	6	15	11	26	11	10	21
ตกน้ำ	—	—	—	1	3	4	8	8	16

สิ่งที่กล่าว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมอน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอุเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
เรือลุ่ม	2	2	4	—	2	2	—	—	—
นากกระเด็น	—	1	1	—	—	—	—	—	—
หนองนา	—	—	—	1	—	1	—	—	—
คันไม้ทีย	—	—	—	—	—	—	3	1	4
ตกคันไม้	—	—	—	—	—	—	2	—	2
ชนคอไม้	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ผลไม้หล่น	—	—	—	—	1	1	—	—	—
หลงทาง	—	1	1	—	—	—	—	1	1
ทางเปลี่ยว	—	1	1	—	—	—	—	—	—
เรือไฟฟ้า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เครื่องบิน	—	—	—	—	3	3	—	—	—
มิก	—	1	1	—	—	—	—	—	—
รวม	8	14	22	30	39	69	29	26	55
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ									
ฟ้าผ่า	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	—	—	—	—	—	—	1	—	1
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผี	3	3	6	5	10	15	27	25	52
ยักษ์	—	—	—	—	—	—	1	1	2
รวม	3	3	6	5	10	15	28	26	54
ไม่กลัว - ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	1	1	2	—	2	2	—	—	—
ไม่ตอบ	5	1	6	—	—	—	—	—	—
รวม	6	2	8	—	2	2	—	—	—

ตาราง 19 สิ่งเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอุเม็ง ตอบว่า
กลัวมากที่สุด ในเวลากลางคืน

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุตรดิตถ์			หมู่บ้านอุเม็ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 18 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สัตว์									
สุนัข	1	1	2	—	—	—	—	—	—
สุนัขป่า	—	—	—	1	—	1	—	—	—
แมว	—	2	2	—	—	—	—	—	—
แมวป่า	—	—	—	1	2	3	—	—	—
เสือ	—	—	—	6	10	16	—	1	1
หมี	1	—	1	—	—	—	—	—	—
งู	—	—	—	1	—	1	1	—	1
กระซิบ	—	—	—	1	—	1	—	—	—
รวม	2	3	5	10	12	22	1	1	2
สถานการณ์น่ากลัว									
ขโมย	3	2	5	2	2	4	—	—	—
คนป่า	—	—	—	—	—	—	—	1	1
รวม	3	2	5	2	2	4	—	1	1
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ									
เดือนมืด	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ความหนาว	—	—	—	—	1	1	—	—	—
รวม	—	—	—	1	1	2	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผี	7	9	16	8	9	17	30	30	60
รวม	7	9	16	8	9	17	30	30	60
ไม่กลัว - ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ไม่ตอบ	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รวม	1	—	1	—	—	—	—	—	—

ตาราง 20 จำนวนคำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมื่น และอุเม้ง
เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่กลัวในเวลากลางวัน นอกเหนือจากทกล้วนมาก
ที่สุด

สิ่งที่กลัว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอุเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์									
สุนัข	2	2	4	5	10	15	7	9	16
สุนัขบ้า	1	7	8	—	—	—	5	3	8
หมาป่า	1	—	1	—	—	—	—	—	—
แมว	1	3	4	2	6	8	11	11	22
แมวป่า	—	—	—	1	—	1	—	—	—
แมวพัง	—	—	—	5	6	11	4	—	4
แมวนา	—	1	1	—	—	—	—	—	—
หม	—	—	—	—	—	—	1	—	1
หมบ้า	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ไก่	—	1	1	—	—	—	—	—	—
นก	—	—	—	—	—	—	3	1	4
แร้ง	—	—	—	1	—	1	—	—	—
กา	—	—	—	—	1	1	—	—	—
วัว	—	—	—	—	1	1	—	1	1
ควาย	1	—	1	2	3	5	—	1	1
ม้า	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ช้าง	—	—	—	—	4	4	—	1	1
เสือ	2	—	2	4	4	8	4	2	6
หม	—	—	—	2	1	3	—	1	1
กวาง	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ลิง	1	—	1	—	1	1	—	2	2

สิ่งทีกล้ว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
กระต่าย	—	1	1	—	—	—	—	—	—
งู	8	2	5	2	1	3	8	6	14
หนู	—	—	—	—	1	1	1	—	1
ตุ๊กแก	—	2	2	2	6	8	—	7	7
ลิง	—	—	—	—	—	—	2	—	2
กระซิบ	—	1	1	—	—	—	3	1	4
กระซิบ	—	—	—	2	—	2	—	—	—
แมงป่อง	—	1	1	—	3	3	2	—	2
มด	—	—	—	—	—	—	1	—	1
หึ่งหอย	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ยุง	—	—	—	—	—	—	2	—	2
เรือก	—	—	—	—	—	—	2	1	3
เต่า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
คางคก	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	12	21	33	30	49	79	58	48	106
สถานการณ์น้ำกล้ว									
ญาติพี่น้อง	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ขโมย	2	5	7	8	7	15	1	5	6
คนหลอก	—	1	1	—	1	1	—	—	—
คนแปลกหน้า	1	—	1	—	—	—	1	—	1
คนบ้า	2	1	3	2	4	6	—	—	—
คนแทง	1	—	1	—	—	—	1	—	1
คนยิง	—	1	1	—	—	—	—	—	—
คนเมาสุรา	—	—	—	—	—	—	1	4	5
ตำรวจ	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ศาลา	1	—	1	1	—	1	—	—	—

สิ่งที่กล่าว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหม่อน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอูเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
เจดีย์	1	—	1	—	—	—	—	—	—
พระพุทธรูป	—	1	1	—	—	—	—	—	—
คนโพธิ์	1	—	1	—	—	—	—	—	—
คนไม้ล้มทับ	—	1	1	—	1	1	—	—	—
ชนกอไม้	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เรือลุ่ม	—	—	—	1	—	1	—	—	—
นาแห้ง	1	—	1	—	—	—	—	—	—
เสียงนกกรอก	—	—	—	—	—	—	—	2	2
เสียงคนร้องไห้	—	—	—	—	—	—	—	1	1
สิ่งที่ไม่รู้จัก	—	—	—	1	1	2	—	—	—
รวม	10	11	21	18	15	28	4	13	17
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ									
ฟ้าผ่า	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ความหนาว	—	—	—	2	—	2	—	—	—
ความร้อน	—	—	—	—	1	1	—	—	—
รวม	—	—	—	2	1	3	1	—	1
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผี	6	1	7	9	14	23	16	23	39
ยักษ์	—	—	—	—	—	—	1	1	2
รวม	6	1	7	9	14	23	17	24	41
ไม่กลัว - ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	1	—	1	—	1	1	—	—	—
ไม่ตอบ	4	1	5	—	—	—	—	—	—
รวม	5	1	6	—	1	1	—	—	—

ตาราง 21 สิ่ง^๑ที่เด็กในหมู่บ้านนาป่า พรานเหมือน และอุ้มเม็ง ^๒ตอบว่า
กลัวมากที่สุดในโลก

สังกัด	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหมื่น จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอูเม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 13 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สัตว์									
สุนัข	1	—	1	2	—	2	—	—	—
สุนัขป่า	1	8	4	—	—	—	2	1	8
แมวป่า	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เสือ	1	1	2	7	10	17	—	2	2
เสือโคร่ง	1	—	1	—	—	—	—	—	—
ช้าง	—	—	—	1	—	1	—	—	—
งู	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	4	4	8	10	11	21	8	8	6
สถานการณ์ นากลับ									
ญาติพี่น้อง	1	—	1	—	—	—	—	—	—
บิดาเมาสู่รา	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ครองไทย	1	1	2	—	—	—	—	—	—
ตำรวจ	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ชไมย	1	1	2	—	1	1	—	—	—
คนป่า	—	—	—	—	—	—	—	1	1
คนไร่	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ความตาย	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รวม	4	8	7	1	1	2	—	2	2
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ									
ฟ้าผ่า	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	—	—	—	—	—	—	1	—	1

สิ่งที่กล่าว	หมู่บ้านนาป่า จ. ชลบุรี			หมู่บ้านพรานหม่อน จ. อุดรธานี			หมู่บ้านอู่เม้ง จ. เชียงใหม่		
	ชาย 18 คน	หญิง 14 คน	รวม 27 คน	ชาย 21 คน	หญิง 24 คน	รวม 45 คน	ชาย 31 คน	หญิง 32 คน	รวม 63 คน
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ									
ผู้	5	6	11	9	12	21	27	27	54
รวม	5	6	11	9	12	21	27	27	54
ไม่กลัว - ไม่ตอบ									
ไม่กลัว	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ไม่ตอบ	—	—	—	1	—	1	—	—	—
รวม	—	1	1	1	—	1	—	—	—

ตาราง 22 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของความกลัว

[illegible]

แหล่งกำเนิด ของความกลัว	บิดามารดา ญาติพี่น้อง			เพื่อน			ครู			ประสบการณ์			นึกเอาเอง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
พระพุทธรูป	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
เจดีย์	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
บ้านล้ม	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
มานังลม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ตุ้มท๊ย	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
คนโพธิ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
มด	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ขุ่น	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
รวม	11	12	23	8	5	13	—	—	—	12	19	31	8	5	13
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ															
แสงอาทิตย์	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ฟ้าผ่า	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
รวม	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ															
ผี	6	7	13	—	1	1	—	—	—	1	1	2	6	1	7
ยักษ์	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	7	7	14	—	1	1	—	—	—	1	1	2	6	1	7

ตาราง 23 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านพรานหมอน เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของ
ความกลัว

แหล่งกำเนิด ของความกลัว	บิดามารดา ญาติพี่น้อง			เพื่อน			ครู			ประสบการณ์			นึกเอาเอง		
สิ่งกลัว	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์															
สุนัข	4	6	10	—	—	—	—	—	—	14	15	29	—	—	—
แมว	2	6	8	—	1	1	—	—	—	5	11	16	—	—	—
ไก่	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	—
ห่าน	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
แร้ง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
กา	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
หมูป่า	1	—	1	—	—	—	—	—	—	8	—	8	—	—	—
หมา	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ม้า	2	2	4	1	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	1
วัว	—	2	2	1	—	1	—	—	—	2	1	3	—	—	—
ควาย	4	2	6	1	1	2	—	—	—	5	4	9	—	—	—
เสือดาว	15	16	31	1	—	1	1	2	3	1	—	1	1	1	2
ช้าง	6	8	14	1	1	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—
หมี	1	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
กวาง	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
แพะ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ลิง	2	3	5	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—
หนู	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
กามูป	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
กระดูก	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
มดตะนอย	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ครุฑ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—

แหล่งกำเนิด ของความกลัว สิ่งทีกลัว	บิดามารดา ญาติพี่น้อง			เพื่อน			ครู			ประสบการณ์			นึกเอาเอง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ตะเข็บ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	6	1	7	—	—	—
ทุกแก	1	2	3	—	1	1	—	—	—	1	5	6	—	—	—
งู	5	5	10	—	—	—	—	—	—	8	8	6	—	—	—
แมงป่อง	1	—	1	—	—	—	—	—	—	8	—	8	—	—	—
จระเข้	1	1	2	—	2	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เต่า	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ปลา	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ปู	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
รวม	58	62	115	8	6	14	1	2	3	52	47	99	2	1	3
สถานการณ์ที่น่ากลัว															
ญาติพี่น้อง	8	1	9	1	2	3	—	1	1	12	22	34	—	1	1
ครูลงโทษ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	11	18	29	—	—	—
เพื่อนรังแก	—	—	—	1	—	1	—	—	—	11	11	22	—	—	—
พระ	2	8	10	—	2	2	3	5	8	7	2	9	1	1	2
คนแปลกหน้า	2	4	6	2	—	2	1	—	1	—	2	2	—	8	8
ขโมย	7	9	16	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	1
คนขี้	3	3	6	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
คนเลี้ยงควาย	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
แขกจับ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ตำรวจจับ	8	5	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รถชน	7	10	17	1	1	2	3	1	4	7	2	9	1	1	2
เกวียนทับ	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
เรือล่ม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ตกน้ำ	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1
ใบพัด	7	4	11	—	1	1	3	1	4	1	—	1	2	1	3

แหล่งกำเนิด ของความกลัว สิ่งที่กลัว	บิดามารดา ญาติพี่น้อง			เพื่อน			ครู			ประสบการณ์			นึกเอาเอง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
คำสา แช่ง	8	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
หลังวัด	6	4	10	—	—	—	8	1	4	1	—	1	2	—	2
ป่า	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ต้นไม้	2	1	8	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
เครื่องปั้น	1	1	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	—	1
ลูกกระเบิด	8	2	5	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
พระเจ้าแผ่นดิน	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
พระพุทธรูป	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
พระพุทธรูป	4	5	9	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
รวม	68	66	184	6	6	12	18	11	24	55	61	116	10	9	19
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ															
ความหนาว	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ความมืด	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ไฟ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
รวม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	—	1
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ															
ผี	19	20	39	1	1	2	—	2	2	1	1	2	—	—	—
กระดูก	—	8	8	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
รวม	19	28	42	1	2	3	1	2	3	1	1	2	—	—	—

ตาราง 24 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านอุเม็งเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของความกลัว

แหล่งกำเนิด ของความกลัว	บิดามารดา ญาติพี่น้อง			เพื่อน			ครู			ประสบการณ์			นึกเอาเอง		
สิ่งที่กลัว	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์															
สุนัข	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	14	29	—	1	1
สุนัขขี้	2	7	9	—	—	—	—	—	—	18	18	81	1	—	1
สุนัขขี้	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
แมว	—	—	—	—	—	—	1	—	1	12	11	28	—	—	—
แมวขี้	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ไก่	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—
เขียด	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
นก	—	1	1	—	—	—	—	—	—	4	2	6	1	—	1
หม	2	1	8	—	—	—	—	—	—	2	1	8	—	—	—
เสือ	11	16	27	2	2	4	8	1	4	—	—	—	8	—	8
ช้าง	8	1	4	1	—	1	—	—	—	2	1	8	—	—	—
สิงโต	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
หม	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
กวาง	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
แพะ	—	1	1	—	1	1	1	—	1	2	1	8	—	—	—
ควาย	1	2	8	1	—	1	—	—	—	4	2	6	—	—	—
วัว	—	1	1	1	—	1	—	—	—	4	2	6	—	—	—
ม้า	1	2	8	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1
ลิง	1	—	1	1	1	2	—	—	—	8	1	4	—	—	—
กระต่าย	1	2	8	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—
กระรอก	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—
ควหอก	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	8	—	—	—

แหล่งกำเนิด ของความกลัว สิ่งหลัก	บิดามารดา ญาติพี่น้อง			เพื่อน			ครู			ประสบการณ์			นึกเอาเอง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ขโมย	1	5	6	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
คนบ้า	4	5	9	—	1	1	—	—	—	6	2	8	—	2	2
คนแปลกหน้า	1	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	8	1	4
คนเมาสุรา	1	—	1	2	—	2	—	—	—	—	4	4	—	—	—
พระ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	2
ตกลา	4	6	10	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	1
รถควา	7	10	17	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2	—	2
ศาลา	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
โบสถ์	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
พระพุทธรูป	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
เครื่องบน	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
หลงทาง	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
คอไม้	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
คันไม้	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ซุงทับ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
รวม	28	97	60	5	8	8	1	—	1	66	82	148	17	8	25
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ															
พาร้อง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
พาผ้า	—	1	1	—	—	—	—	—	—	4	1	5	—	—	—
รวม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	4	3	7	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ															
ผี	22	28	50	8	—	8	2	1	3	7	2	9	10	8	18
ยักษ์	2	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	24	30	54	8	—	8	2	1	3	7	2	9	10	8	18

ตาราง 25 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านนาป่า เกี่ยวกับวิธีตอบสนองความกลัว

วิธีตอบสนองความกลัว	หนี			สู้			หลบเลี่ยง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สัตว์												
สุนัข	2	2	4	5	7	12	—	2	2	—	—	—
สุนัขบ้า	1	7	8	9	1	4	—	—	—	—	—	—
แมว	1	4	5	1	4	5	—	—	—	—	—	—
แมวบ้า	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ไก่	1	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—
หมู	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
หมูบ้า	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
นก	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
งู	8	8	6	4	1	5	—	1	1	—	—	—
ควาย	4	1	5	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ม้า	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
เสือ	8	4	7	1	—	1	—	1	1	—	—	—
ช้าง	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
หมี	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ลิง	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
กระต่าย	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	—	—
พังพอน	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ตุ๊กแก	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
แมงป่อง	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
จระเข้	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
คางคก	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ปลาไหล	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
รวม	17	81	48	15	20	85	—	8	8	—	—	—

สิ่งหลัก	หน้า			ตัว			หลัง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สถานการณ ^๑ นาก ^๒ ลว ^๓												
ญาติพี่น้อง	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—	—
ครูไทย	—	—	—	—	—	—	7	5	12	—	—	—
เพื่อนรัก	—	1	1	2	—	2	—	2	2	—	—	—
ตำรวจ	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ขโมย	—	5	5	4	4	8	2	1	3	—	—	—
คนบ้า	4	2	6	2	3	5	—	—	—	—	—	—
คนโง่	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
คนแปลกหน้า	2	1	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—
พระ	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
รถชน	2	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
เรือล่ม	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
กินไม่	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
หิวทรมัน	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
บ้านพัง	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ศาลา	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
เจดีย์	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
พระพุทธรูป	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
มด	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
บัน	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
หลงทาง	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ทางเปลี่ยว	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	14	21	35	8	8	16	18	11	24	—	—	—

วิธีตอบสนองความกลัว สิ่งที่กลัว	หนี			สู้			หลบเลี่ยง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สิ่งที่^๑เป็นธรรมชาติ ฟ้าผ่า แสงอาทิตย์ รวม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—
สิ่งที่^๒นอกเหนือธรรมชาติ ผี ยักษ์ รวม	12	7	19	—	—	—	2	1	3	—	—	—
	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	15	7	22	—	—	—	2	1	3	—	—	—

ตาราง 26 คำตอบของเด็กในหมู่บ้านพรานหมอน เกี่ยวกับวชตอบสนองความกลัว

สัตว์	วิธีตอบสนองความกลัว			หนี			สู้			หลบเลี่ยง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม			
สุนัข	10	9	19	9	7	16	—	1	1	—	—	—			
สุนัขป่า	8	2	5	—	8	8	—	1	1	—	—	—			
แมว	5	11	16	4	8	7	—	8	8	—	1	1			
หมู	4	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
หมูป่า	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
ไก่	2	1	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—			
แร้ง	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
กา	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
ห่าน	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—			
ควาย	5	7	12	2	—	2	—	1	1	—	1	1			
วัว	4	8	12	1	—	1	—	1	1	1	1	2			
ช้าง	7	6	13	1	2	3	—	1	1	—	—	—			
เสือ	18	14	27	2	4	6	—	1	1	1	—	1			
ม้า	4	2	6	—	1	1	—	—	—	—	—	—			
หมี	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
กวาง	2	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
แพะ	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
ลิง	2	8	5	—	1	1	—	—	—	—	—	—			
กระต่าย	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
หนู	1	2	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—			
งู	4	4	8	3	3	6	—	—	—	—	—	—			
มดตะนอย	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
แมงป่อง	8	—	8	1	—	1	—	—	—	—	1	1			

วิธีตอบสนองความกลัว สิ่งที่กลัว	หนี			สู้			หลบเลี่ยง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
พระพุทธรูปเจ้า	4	1	5	—	—	—	—	1	1	1	—	1
พระเจ้านั่นคน	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	94	78	172	8	2	5	51	55	106	19	16	95
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ												
ไฟ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ความมืด	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ความหนาว	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
รวม	1	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ												
ผี	17	19	86	—	8	8	—	—	—	2	2	4
รวม	17	19	86	—	8	8	—	—	—	2	2	4

ตาราง 27 ⁶ การตอบของเด็กในหมู่บ้านอูเม็ง ^๗ เกี่ยวกับบรรทัดตอบสนองความกลัว ^๘

[illegible]

วิธีตอบสนองความกลัว	หนี			สู้			หลบเลี่ยง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
หน	1	—	1	1	—	1	2	—	2	—	—	—
ตลกแก	1	4	5	2	2	4	—	—	—	1	—	1
จิงจก	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ง	11	12	23	10	5	15	—	—	—	—	1	1
แมงป่อง	—	—	—	4	—	4	—	1	1	—	—	—
ตะขาบ	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
ตะเข็บ	1	3	4	4	—	4	—	—	—	—	—	—
แมงมุม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
หึ่งหอย	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
แมลงเม่า	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
มด	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
ยง	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
เรือด	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	—
คางคก	1	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—
เต่า	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ปู	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ปลิง	7	6	13	2	2	4	—	—	—	—	—	—
จระเข้	5	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	92	108	200	69	26	95	16	12	28	5	2	7
สถานการณ์น่ากลัว												
ญาติพี่น้อง	3	5	8	1	—	1	22	22	44	—	—	—
ครูลงโทษ	1	1	2	—	—	—	23	25	48	1	1	2
เพื่อนรังแก	6	9	15	1	—	1	19	18	37	1	—	1
ตำรวจจับ	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ขโมย	—	4	4	1	—	1	1	2	3	—	—	—

วิธีตอบสนองความกลัว สิ่งกลัว	หนี			สู้			หลบเลี่ยง			ไม่ทราบ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
คนขี้	18	17	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
คนแปลกหน้า	3	3	6	—	—	—	—	—	—	1	—	1
คนเมาสุรา	2	4	6	—	—	—	1	—	1	—	—	—
พระ	1	2	3	—	—	—	—	—	—	2	—	2
รถชน	11	10	21	—	—	—	1	—	1	—	—	—
เรือล่ม	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ตกน้ำ	7	7	14	—	—	—	—	1	1	—	—	—
ต้นไม้	1	1	2	1	—	1	—	—	—	—	1	1
ชนคอไม้	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ชงท้าย	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ไต่สถ	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ศาลา	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
เครื่องบิน	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
หลงทาง	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
รวม	52	78	125	4	—	4	67	69	136	5	2	7
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ												
ฟ้าผ่า	3	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
พายุ	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	3	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ												
ผี	27	30	57	6	2	8	5	—	5	2	—	2
ยักษ์	1	1	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—
รวม	28	31	59	7	3	10	5	—	5	2	—	2

ตาราง 28 คำตอบของเต็กในหมู่บ้านนาป่า พรานหมอน และอู่เม่ง เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองความกลัว

หมู่บ้าน	แหล่งเรียนรู้ที่ตอบ สนองความกลัว	จำนวนผู้ตอบ									
		ผู้ตอบ		ครู		เพื่อน		ประสบการณ์		นักเรียน	
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย
นาป่า	วัดหนองควมกลัว	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย
		19	81	50	—	—	—	8	8	5	8
		11	9	20	—	1	1	—	—	5	15
		5	8	13	12	1	3	8	8	10	2
พรานหมอน	วัดหนองควมกลัว	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย
		150	168	808	14	17	81	—	6	6	5
		16	81	47	8	1	4	—	—	2	2
		48	67	110	15	16	81	—	2	2	1
อู่เม่ง	วัดหนองควมกลัว	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย
		137	183	820	2	5	7	9	15	24	8
		68	29	97	1	—	1	8	1	4	4
		92	88	180	9	9	18	9	2	11	8

๗. เวลากลางวันคนหนุ่มสาวอะไรมากที่สุด ?

๘. เวลากลางวันคนหนุ่มสาวอะไรอีกบ้างนอกจากที่ตอบแล้วในข้อ ๗. ? เขียนมาหลาย ๆ อย่าง
ให้หมดคนหนุ่มสาว

๙. หนุ่มสาวอะไรมากที่สุดในโลก ?